

MARLUS

SCANDINAVIAN INSTITUTE OF MARITIME LAW

Kamilla Edvardsdal Kildal

Nasjonalitetskravet i deltakerloven § 5

Når er tilknytningen til Norge sterk nok?

597

Nasjonalitetskravet i deltakerloven § 5

Når er tilknytningen til Norge sterk nok?

MarIus No. 597

Sjørettsfondet
Nordisk institutt for sjørett
Universitetet i Oslo

© Sjørettsfondet, 2026

ISSN: 0332-7868

Sjørettsfondet
University of Oslo
Scandinavian Institute of Maritime Law
P.O. Box 6706 St. Olavs plass 5
N-0130 Oslo
Norway

Phone: 22 85 96 00

E-mail: sjorett-adm@jus.uio.no

Internet: <https://www.sjorettsfondet.no/>

Editor: Professor dr. juris Trond Solvang –

e-mail: trond.solvang@jus.uio.no

Digital Publishing: Aksell AS

Forord

Denne avhandlingen er skrevet som en masteroppgave med 20 studiepoeng ved det juridiske fakultet ved Universitetet i Bergen. Oppgaven publiseres hovedsakelig slik den forelå ved sensur i desember 2025, men jeg har oppdatert kapittel 3.2 om EØS-avtalens geografiske virkeområde. Jeg valgte nasjonalitetskravet i deltakerloven § 5 som mitt mastertema fordi bestemmelsen reiser interessante metodiske spørsmål, og står sentralt i fiskerilovgivningen. I tillegg har ikke nasjonalitetskravet blitt analysert i en juridisk tekst tidligere, og heller ikke blitt drøftet av domstolene. Det forelå derfor et tomrom i litteraturen som jeg ønsket å fylle. Dessuten gjorde de kryssende hensynene bak bestemmelsen tematikken spesielt interessant.

Jeg ønsker å takke min masterveileder, Berte-Elen Reinertsen Konow, for engasjerende og pedagogisk veiledning gjennom hele skriveperioden. Videre vil jeg takke Fiskeridirektoratet for skriveplass med spennende deltidsstilling, og for tilgang til deres forvaltningspraksis. Jeg vil også takke Silje Remøy for næringslivets perspektiver. Til slutt vil jeg takke mine nærmeste for god støtte og oppmuntring.

Bergen, juni 2026

Kamilla Edvardsdal Kildal

Nasjonalitetskravet i deltakerloven § 5

Når er tilknytningen til Norge sterk nok?

Kamilla Edwardsdal Kildal

Innhold

1 Innledning	8
1.1 Rettslige utfordringer ved nasjonalitetskravet: Problemstilling, aktualitet og avgrensing	8
1.2 Regelhistorikk	9
1.3 Rettskildebildet og metodiske utfordringer	10
2 Nasjonalitetskravet i skjæringspunktet mellom ulike formål og hensyn	12
2.1 Hensynet til norske interesser	12
2.2 Hensynet til norsk myndighetsutøvelse	13
2.3 Hensynet til internasjonale interesser	14
3 Setter EU- og EØS-retten skranker for nasjonalitetskravet?	15
3.1 Reservasjonen mot EØS-avtalen	15
3.2 Geografisk virkeområde	15
3.3 Saklig virkeområde	17
3.4 Personelt virkeområde	18
3.5 Sammenfatning og internasjonal sammenligning	19
4 Nærmere om nasjonalitetskravet	21
4.1 Noen utgangspunkter om nasjonal tilknytning	21
4.2 Tilknytningskravet for fysiske personer	21
4.2.1 Vilkårene i deltakerloven § 5 første ledd	21
4.2.2 Rettslig utfordring: Hvem er en «norsk statsborger»?	22
4.2.3 Rettslig utfordring: Hva vil det si å være «bosatt» i Norge?	22
4.3 Tilknytningskravet for juridiske personer	24
4.3.1 Innledning	24
4.3.2 Aksjeselskaper og allmennaksjeselskaper	25
4.3.3 Partrederi	35
4.3.4 Kommandittselskaper	36
4.4 Dispensasjonshjemmel – Ja eller nei?	38
5 Oppsummering og avsluttende betraktninger	39
Litteraturliste	40

1 Innledning

1.1 Rettslige utfordringer ved nasjonalitetskravet: Problemstilling, aktualitet og avgrensning

Norges viltlevende marine ressurser tilfaller den norske befolkningen.¹ Høsting av marine ressurser, herunder fiske i ervervsøyemed, er imidlertid begrenset.² Fiskerinæringen er underlagt strenge regler og kontrollvirksomhet fra norske myndigheter.³ Én av bærebjelkene bak dette, er nasjonalitetskravet i deltakerloven § 5.⁴ Nasjonalitetskravet sørger for at fiskeflåten i all hovedsak er norskeid. I oppgaven skal jeg analysere når utenlandske eierinteresser har sterk nok tilknytning til Norge til å innfri nasjonalitetskravet. Herunder skal jeg først analysere nasjonalitetskravets forhold til EU- og EØS-retten. Deretter skal jeg analysere de ulike tolkningsspørsmålene vilkårene i bestemmelsen reiser, og undersøke hvordan forvaltningen håndhever nasjonalitetskravet.

Sjømatnæringen har utviklet seg til å bli den nest største eksportnæringen i Norge etter petroleumsbransjen.⁵ Fiskeflåten består i dag av store fiskefartøy som fisker med både norske og internasjonale kvoter, hvor fangsten omsettes på et internasjonalt marked. Parallelt med utviklingen har internasjonale organisasjoner, spesielt Den Europeiske Union (EU) og World Trade Organization (WTO), utarbeidet spillereglene for sjømatnæringen. Et eksempel er de fire frihetene som gjelder i EU og EØS. Til tross for spillereglene, opererer Norge med et nasjonalitetskrav som i stor grad avskjærer utenlandske eierinteresser fra den norske fiskeflåten.

Et høyaktuelt eksempel er Aker Qrill Company-saken (tidligere Aker Biomarine).⁶ Kjernen i saken er at Aker Qrill Company angivelig har solgt 60% av virksomheten til et amerikansk selskap. Dersom Nærings- og fiskeridepartementet konkluderer med at dette stemmer, har Aker Qrill Company brutt reglene i deltakerloven § 5. I bekreftende fall mister selskapet ervervstillatelsen til fiskefartøyene, inntil eierskapet korrigeres i tråd med nasjonalitetskravet.⁷ Saken viser problemene nasjonalitetskravet skaper for fiskerinæringen.

Flere rettsområder opererer med et nasjonalitetskrav, blant annet fiskerinæringen og petroleumsnæringen.⁸ Et nasjonalitetskrav er et sett grunnvilkår, her kalt tilknytningskriterier, som må oppfylles for å konstatere at en fysisk eller juridisk person har sterk nok tilknytning til en stat. Formålet er å sikre nasjonal kontroll over rettssubjektet, og norske fiskeriinteresser. Hva gjelder fiskeri, er det forvaltningen som vurderer om tilknytningskriteriene er innfridd, og eventuelt gir ervervstillatelse.⁹ Opprinnelig var det Nærings- og fiskeridepartementet som hadde denne kompetansen.¹⁰ I dag er det Fiskeridirektoratet som fatter vedtak

¹ Lov 6. juni 2008 nr. 37 om forvaltning av viltlevende marine ressurser (havressurslova) § 2.

² Lov 26. mars 1999 nr. 15 om retten til å delta i fiske og fangst (deltakerloven) § 3 første ledd, jf. § 4 første ledd.

³ Deltakerloven § 4.

⁴ Ordene 'nasjonalitetskravet' og 'deltakerloven § 5' brukes om hverandre.

⁵ Innovasjon Norge (2025).

⁶ Se Furuset, Anders «Flere krevde svar om Akers krillsalg – nå har selskapet svart», Fiskeribladet, 1. oktober 2025, <https://www.fiskeribladet.no/fiskeri/flere-krevde-svar-om-akers-krillsalg-na-har-selskapet-svart/2-1-1879538>, (hentet 11. november 2025), og Nilsen, Silje Helene og Anders Furuset, «Bråk rundt Røkkes planlagte milliardsalg», Dagens Næringsliv, 25. august 2024, <https://www.dn.no/fiske/krill/aker-biomarine/kjell-inge-rokke/brak-rundt-rokkes-planlagte-milliardsalg/2-1-1697864>, (hentet 11. november 2025).

⁷ Deltakerloven § 11 første ledd bokstav a.

⁸ Lov 29. november 1996 nr. 72 om petroleumsvirksomhet (petroleumsloven) § 3-3 andre ledd.

⁹ Deltakerloven § 4 første ledd.

¹⁰ Deltakerloven § 4 første ledd første punktum.

om ervervstillatelse med kompetanse gitt i forskrift.¹¹ Forskriftens punkt I fastslår at Fiskeridirektoratet er klageinstans, men at departementet også kan avgjøre klagesaker. Kompetansedelegeringen og -fordelingen skyldes fiskerilovgivningens kompleksitet og tekniske karakter.¹²

Jeg avgrenser oppgaven mot å analysere deltakerloven § 5 tredje ledd, fordi regelen ikke reiser de samme problemstillingene som skisseres over. Videre skal jeg fokusere analysen på nasjonalitetskravet, og avgrenser derfor mot en vurdering av deltakerlovens øvrige regler. Herunder er deltakerloven §§ 5 a og 6 sentrale bestemmelser som er nært sammenkoblet nasjonalitetskravet i praksis. Disse bestemmelsene nevner jeg likevel når de er relevante.

1.2 Regellhistorikk

Fiskeri som kommersiell næring strekker seg flere hundre år tilbake i tid.¹³ Fiskerinæringen begynte gradvis å bli regulert allerede på 1800-tallet.¹⁴ Denne reguleringen var sporadisk og fragmentert, og knyttet seg til spesifikke fiskesorter tilhørende konkrete geografiske områder.

Det var imidlertid ikke før 1940-tallet at eierskap til fiskefartøyer ble nærmere regulert.¹⁵ På den tiden var reguleringen knapp, men Stortinget forstod gradvis at utførlige krav til eierskapet av fiskefartøy var nødvendig for å ivareta norske interesser. Det er flere eksempler på reguleringer tilknyttet fiskefartøyer på denne tiden.¹⁶ Et eksempel er fiskeriforbudsloven.¹⁷ Det vi i dag kaller nasjonalitetskravet, fremgikk av lovens §§ 2 og 3.

I kjølvannet av den fragmenterte lovgivningen kom deltakerloven av 1972.^{18,19} Ved utarbeidelsen av denne ble det tatt til orde for et «behov for styringen av utviklingen» til fiskerinæringen, spesielt hvis den ble «uforholdsmessig stor i forhold fiskebestandens størrelse».²⁰ Den daværende deltakerloven inneholdt hovedsakelig regler om registrering, men ga også forvaltningen hjemmel til å innsnevre adgangen til å drive kommersielt fiske.²¹ Dessuten ble det tidligere nasjonalitetskravet fulgt opp i loven.²² Hensikten var å få større kontroll over de marine ressursene.

Utfordringene som ble belyst under utarbeidelsen av deltakerloven av 1972 ble ikke mindre med tiden, men var likevel ikke begrunnelsen for at det ble vedtatt en ny deltakerlov i 1999. Forarbeidene til den nåværende deltakerloven understreket at hensikten var å samle lovgivningen i én lov.²³ Til tross for at deltakerloven fra 1999 er relativt lik i dag som ved vedtagelsen, har den stor rettshistorisk betydning. Da Norge var i ferd med å inngå EØS-avtalen, reserverte vi nemlig oss mot at avtalen gjaldt for deler av fiskerinæringen. Herunder ble det i EØS-avtalen Vedlegg VIII nr. 10 bestemt at Norge kan «fortsette å anvende restriksjoner (...) på etable-

¹¹ Forskrift 17. juni 2005 nr. 607 om delegering av myndighet til Fiskeridirektoratet etter deltakerloven.

¹² Prop. 137 L (2019–2020) side 19 og Arntzen (2023) side 20.

¹³ Eriksen (2022) side 139.

¹⁴ Ibid side 158 til 159.

¹⁵ NOU 2002: 13 side 19 og Eriksen (2022) side 203.

¹⁶ Eriksen (2022) side 203 til 204.

¹⁷ Lov 17. juni 1966 nr. 19 om forbud mot at utlendinger driver fiske m.v. i Norges territorialfarvann (fiskeriforbudsloven).

¹⁸ NOU 2002: 13 side 19.

¹⁹ Lov 16. juni 1972 nr. 57 om reguleringen av deltagelsen i fisket (deltakerloven av 1972).

²⁰ Ot.prp. nr. 22 (1971–1972) side 2.

²¹ Deltakerloven av 1972 §§ 5 og 6.

²² Deltakerloven av 1972 § 4 første ledd.

²³ Ot.prp. nr. 67 (1997–1998) side 5.

ring for utenlandske statsborgere innen fiske». Reservasjonen er et unntak fra etableringsfriheten som ligger til grunn for EØS-avtalen, og gjelder fortsatt.²⁴

1.3 Rettskildebildet og metodiske utfordringer

Deltakerloven oppstiller det rettslige rammeverket for om tillatelse til å drive ervervsmessig fiske skal gis. Reglene må anvendes i tråd med lovformålet.²⁵ Deltakerloven hjemler en rekke forskrifter som inneholder detaljreguleringer om utøvelsen av ervervsmessig fiske. Disse er imidlertid av underordnet betydning for oppgavens problemstilling.

Hovedbestemmelsen i analysen er § 5. Denne oppstiller vilkårene som samlet utgjør nasjonalitetskravet. Videre er §§ 1, 5 a og 6 relevante for fastleggningen av gjeldende rett.²⁶ I tillegg bygger nasjonalitetskravet på alminnelig selskapsrett, som består av flere ulike lover.²⁷ I mange tilfeller må deltakerloven § 5 suppleres av tilgrensende lovgivning, for å løse de rettslige problemstillingene som oppstår. Den rettslige analysen beror dermed på samspillet mellom flere ulike regler. Samtidig er deltakerloven en *spesialisert* lov. Annen lovgivning er derfor ikke automatisk relevant i analysen. Dette krever metodisk bevissthet, og oversikt over regelverket.

De to mest sentrale forarbeidene til deltakerloven § 5 er Ot.prp. nr. 67 (1997–1998) Om retten til å delta i diske og fangst (deltakerloven), og NOU 2002: 13 Eierskap til fiskefartøy. I enkelte tilfeller inneholder forarbeidene flere relevante tolkningsbidrag, mens i andre tilfeller er ikke rettsspørsmålet adressert. Følgelig har disse to forarbeidene varierende relevans i den rettslige analysen. Et utfordrende element i analysen av nasjonalitetskravet, er i hvilken grad forarbeidene til tilgrensende lovgivning har relevans for tolkningen av bestemmelsen.

Et særtrekk for deltakerloven § 5, er at det ikke finnes rettspraksis om bestemmelsen. Derimot er det avsagt dommer som berører noen av spørsmålene som nasjonalitetskravet reiser. Disse dommene er illustrerende, og har lite rettskildemessig vekt for tolkningen av nasjonalitetskravet.

Derimot har forvaltningen håndhevet deltakerloven § 5 i mange saker. Forvaltningspraksis som rettskildedefaktor er omdiskutert.²⁸ Like fullt har forvaltningen spisskompetanse innenfor regelverket de håndhever.²⁹ Hvorvidt forvaltningspraksisen kan sies å gi uttrykk for det som er gjeldende rett, krever en omfattende analyse av flere saker enn rammene for denne oppgaven tillater.³⁰ Derfor bruker jeg praksisen for å *vis*e hvordan nasjonalitetskravet håndheves i dag. De ulike sakene blir imidlertid ikke publisert i offentlige databaser, men er tilgjengelig gjennom eInnsyn. Tilgjengeligheten skaper utfordringer for klarleggingen av gjeldende rett.

Videre har nasjonalitetskravet ikke vært hovedtemaet i en rettsdogmatisk analyse tidligere. Denne analysen bidrar til å fylle dette tomrommet i teorien. Samtidig er flere av problemstillingene deltakerloven § 5 reiser, drøftet av juridiske forfattere i andre sammenhenger. Juridisk teori kan dermed inneholde relevante

²⁴ Se kapittel 3.

²⁵ Deltakerloven § 1.

²⁶ Paragraf 1 er formålsbestemmelsen, § 5 a regulerer bostedskravet for mannskapet på fiskefartøy med ervervstillatelse, og § 6 regulerer aktivitetskravet som gjelder for eierne av det aktuelle fiskefartøyet.

²⁷ Mest sentralt står lov 13. juni 1997 nr. 44 om aksjeselskaper (aksjeloven), lov 13. juni 1997 nr. 45 om allmennaksjeselskaper (allmennaksjeloven), lov 24. juni 1994 nr. 39 om sjøfarten (sjøloven), og lov 26. mars 1999 nr. 14 om skatt av formue og inntekt (skatteloven).

²⁸ Boe (2021) side 406 flg.

²⁹ Eckhoff ved Helgesen (2001) side 226.

³⁰ Hvorvidt forvaltningspraksis er tungtveiende beror på «hvor fast, utbredt og varig» den er, jf. Eckhoff ved Helgesen (2001) side 233.

tolkningsbidrag i drøftelsene, spesielt der de autorative rettskildefaktorene er knappe.

Nasjonalitetskravet har et EU- og EØS-rettslig tilsnitt. EØS-avtalen Vedlegg VIII nr. 10 reserverer utenlandske eierinteresser i norsk fiskeflåte mot å omfattes av hoveddelen til avtalen. Reservasjonen innebærer at tolkningsbidrag fra internasjonale rettskilder, slik som EU-domstolen, ikke har særlig relevans. Likevel er meningsinnholdet og rekkevidden av reservasjonen ikke klargjort av hverken lovgiver eller domstolene.³¹ Nasjonalitetskravet og det eventuelle forholdet til EU- og EØS-retten, må fastlegges på bakgrunn av et rettskildemessig lappeteppe. Derfor er det en «utfordring i seg selv bare å forstå og beskrive hovedtrekkene» ved forholdet mellom nasjonalitetskravet og reservasjonen mot EØS-avtalen.³²

Denne oppgaven er følgelig skrevet som en rettsdogmatisk analyse av deltakerloven § 5 første og andre ledd. En rettsdogmatisk tekst skal analysere gjeldende rett, basert på juridisk metode. Som vi har sett, er rettskildebildet for problemstillingene i oppgaven sammensatt, og tidvis krevende å navigere seg i.

---

³¹ Se kapittel 3.2.

³² NOU 2012: 2 side 645.

2 Nasjonalitetskravet i skjæringspunktet mellom ulike formål og hensyn

2.1 Hensynet til norske interesser

Deltakerloven har et lovfestet formål om å i) sikre rasjonell og bærekraftig utnyttelse av marine ressurser, ii) øke lønnsomheten og verdiskapningen i fiskerinæringen, og iii) sørge for at utnyttelsen av marine ressurser kommer kystbefolkningen til gode.³³ Forarbeidene understreker at «vern av ressursgrunlaget er (...) den mest sentrale [målsettingen] innen fiskeripolitikken».³⁴ Målene er bærebjelkene bak deltakerloven, og dermed også til nasjonalitetskravet. Det er imidlertid utfordrende å verne ressursgrunlaget, fisken, fordi den ikke er stedbundet til norske havområder. Derfor trenger vi regelverk som fungerer, og internasjonalt samarbeid. I dette spenningsfeltet av kryssende hensyn, finner vi nasjonalitetskravet.

Fysiske personer må være norske statsborgere eller bosatt i Norge for å kunne eie et fiskefartøy med ervervstillatelse.³⁵ Denne personkretsen er underkastet norsk lov, og må adlyde norske myndigheter. Tilsvarende gjelder for juridiske personer, som må ha hovedkontor og styrets sete i Norge.³⁶ Rettssubjektet har da sterk tilknytning til landet. Tilknytningen gjør sanksjonering av eier(ne) av fiskefartøyet enklere ved eventuelle regelbrudd. Hensynet til norsk *kontroll* er dermed viktig for å ivareta norske interesser. På den bakgrunn er det naturlig at en avgrenset personkrets har lov til å fiske i ervervsøyemed. Kontrolltanken bidrar dessuten til å overholde det overordnede formålet med deltakerloven.

Ved siden av hensynet til norsk kontroll, har vi hensynet til kystkommunene. Dette hensynet har vært sentralt i fiskerinæringen i lang tid.³⁷ Hensynet til kystkommunene innebærer at fiskerinæringen skal sikre bosetting, sysselsetting og verdiskapning i områdene som driver med fiskeri.³⁸ Det er hovedsakelig kystbefolkningen som «tradisjonelt har basert sin levevei» på høsting av marine ressurser.³⁹ Den økende fraflyttingen fra mindre tettsteder til større byer gjør kystkommunene sårbare, og derfor er hensynet spesielt viktig i deltakerloven. Hensynet kommer til uttrykk gjennom hele loven, og bidrar til at kystbefolkningen nyter godt av fiskerinæringen. I senere tid har hensynet til kystkommunene resultert i bosettelseskravet i deltakerloven § 5 a. Både nasjonalitetskravet selv og bostedskravet for mannskap ivaretar målene i deltakerloven § 1.

Videre bygger nasjonalitetskravet på hensynet til næringslivets utvikling.⁴⁰ På den ene siden er utviklingen av fiskerinæringen viktig fordi det sikrer arbeidsplasser, gunstig utnyttelse av marine ressurser og generer store inntekter. Hensynet til næringslivets utvikling kan derfor tas til inntekt for at eierkonstellasjonene til fiskefartøy blir mer fleksible, eller at de kan dispenseres fra.⁴¹ På den andre siden er nasjonalitetskravet allerede relativt vidt, hvor fysiske personer fra utlandet og ulike selskapsstrukturer kan eie inntil 40% av fiskefartøy. Kravet båndlegger *majoriteten* av eierandelen til det aktuelle selskapet, mens minoriteten kan bestå av utenlandske eierinteresser. Flexibiliteten tilsier at hensynet til næringslivets utvikling langt på vei er ivaretatt.

³³ Deltakerloven § 1.

³⁴ Ot.prp. nr. 67 (1997–1998) side 41.

³⁵ Deltakerloven § 5 første ledd.

³⁶ Deltakerloven § 5 andre ledd.

³⁷ Se kapittel 1.2.

³⁸ Ot.prp. nr. 67 (1997–1998) side 41.

³⁹ Ot.prp. nr. 67 (1997–1998) side 41.

⁴⁰ Deltakerloven § 1 og ot.prp. nr. 67 (1997–1998) side 41.

⁴¹ Se kapittel 4.4.

Hensynet til næringslivets utvikling i Norge utfordres av internasjonaliseringen av fiskerinæringen. Nasjonalitetskravet oppstiller strenge tilknytningskriterier, og fremtvinger flytting til Norge for utenlandske eierinteressenter. Dessuten er ingen søker garantert en ervervstillatelse. Derfor er det risikabelt for utenlandske aktører å satse på den norske fiskerinæringen. Dette kan bidra til å gjøre fiskeribransjen mindre attraktiv i utlandet, hvor det er rikelig med kapasitet og kapital. De norske interessene som hensynet til næringslivet skal ivareta, er etter mitt syn selvmotsigende her.

Bakenfor hensynet til næringslivet, ligger økonomiske hensyn. Høstingen av marine ressurser skal være lønnsomt. Derfor må norske myndigheter påse at fiskerinæringen ikke blir bundet av uoppnåelige krav som gjør det umulig å drive fiske i et internasjonalisert samfunn. I bekreftende fall vil fiskerinæringen kveles, og økonomiske hensyn skrinlegges. Økonomiske hensyn må imidlertid ikke bære for langt, fordi dette kan medføre overfiske og regelomgåelse. Da vil hensynet til forsvarlig ressursbruk bli overkjørt, og norske myndigheter risikerer å miste kontroll over fiskerinæringen. Fiskerinæringen skal være lønnsom, men ikke for enhver pris.⁴²

2.2 Hensynet til norsk myndighetsutøvelse

Nasjonalitetskravet er et virkemiddel norske myndigheter bruker for å beholde kontroll over fiskerinæringen. Dette virkemiddelet bygger på hensynet til norsk myndighetsutøvelse og suverenitet. Deltakerloven § 5 har med andre ord en statsrettslig side. Enhver stat har suverenitet over eget territorium, både på land og i vann.⁴³ De marine ressursene på norsk territorium tilfaller den norske stat.⁴⁴ Nøkkelordet er *kontroll*. Det er norske myndigheter som bestemmer kvoteandelen, vilkårene for ervervstillatelse, og hvorvidt ervervstillatelse skal gis.⁴⁵ Den norske fiskerinæringen er preget av proteksjonisme, og skal til forskjell fra andre rettsområder, ikke underlegges ekstern kontroll.⁴⁶ Suverenitet og kontroll er forutsetningene for deltakerlovens eksistens. Dette kommer indirekte til uttrykk i formålsparagrafen, men manifesterer seg direkte gjennom nasjonalitetskravet. Gjennom norsk majoritetseierskap sikrer vi at norske myndigheter har kontroll over fiskefartøyet, fangsten, mannskapet og inntektene.

Videre ivaretas hensynet til norsk myndighetsutøvelse ved at den konkrete ervervstillatelsen beror på forvaltningens frie skjønn.⁴⁷ Lovgiver har gitt Nærings- og fiskeridepartementet og Fiskeridirektoratet kompetanse til å bestemme hvilke søkere som gis ervervstillatelse. Disse forvaltningsorganene har myndighet til å stille vilkår ved ervervstillatelsen, og å tilbakekalle den.⁴⁸ Hensynet til norsk myndighetsutøvelse danner grunnmuren til deltakerloven, og er viktig for å etterleve formålsparagrafen. Samtidig har hensynet til norsk myndighetsutøvelse gitt forvaltningen vidt handlingsrom i håndhevelsen av deltakerloven. Forvaltningen har derfor mye makt i fiskerinæringen. Etter mitt syn er det grunn til å stille spørsmål ved om hensynet til norsk myndighetsutøvelse, og derav norsk kontroll, er for tungtveiende i håndhevelsen av nasjonalitetskravet i dag.

⁴² NOU 2002: 13 side 14.

⁴³ Fleischer (2005) side 104 og 118.

⁴⁴ Se også havressurslova § 2.

⁴⁵ Ot.prp. nr. 67 (1997–1998) side 41.

⁴⁶ Se motsetningsvis lov 21. mai 1999 nr. 30 om styrking av menneskerettighetenes stilling i norsk rett (menneskerettsloven) § 3, som er underlagt Den Europeiske Menneskerettsdomstolen.

⁴⁷ Ordlyden «kan» i deltakerloven § 5 første ledd, jf. § 4 første ledd.

⁴⁸ Deltakerloven §§ 4 første ledd og 11.

2.3 Hensynet til internasjonale interesser

Den norske suvereniteten over fiskerinæringen er ikke altomfattende. Fisken tilhører ikke noen bestemt stat, og forflytter seg etter egne vandringsmønstre. Når fiskeribestander vandrer i *internasjonale farvann*, er det folkerettslige traktater som regulerer ressursgrunnlaget. Fisket er underlagt begrensninger gjennom folkeretten for å sikre sameksistens. Her kommer hensynet til bærekraftig utnyttelse av marine ressurser inn. Derfor er det kyststatenes ansvar å ha ensartede reguleringer som gjelder i internasjonale farvann, slik at de marine ressursene ikke forsvinner. Fiskebestanden må dermed forvaltes i tråd med folkeretten.⁴⁹ Et eksempel er Havrettskonvensjonen.⁵⁰ Havrettskonvensjonen regulerer en rekke forhold, hvorpå bærekraftig utnyttelse av marine ressurser er blant disse.⁵¹ Et annet eksempel er Åpne Hav-konvensjonen.⁵² Målet om å sikre rasjonell og bærekraftig utnyttelse av marine ressurser på en lønnsom måte er ikke bare den enkelte fiskers forpliktelse, men Norges folkerettslige forpliktelse også.⁵³ Deltakerloven skal derfor ivareta nasjonale og internasjonale interesser.

Folkerettslige hensyn gjelder ikke bare globalt. Folkeretten aktualiseres også gjennom EØS-avtalen. Dette er en bilateral avtale mellom EFTA-statene på den ene siden, og EU på den andre. Avtalen gjør Norge til del av det indre marked, hvor det praktiseres et strengt diskrimineringsforbud. Ut av diskrimineringsforbudet springer etableringsfriheten og kapitalflyten. Nasjonalitetskravet er en regel som favoriserer norske fysiske og juridiske personer fremfor andre nasjonaliteter, og bryter diskrimineringsforbudet. Dette skaper i utgangspunktet konflikt med våre folkerettslige forpliktelser etter EØS-avtalen. Derimot hjemler EØS-avtalen reservasjonsrettigheter.⁵⁴ Reservasjonsrettigheten til Norge innebærer at det diskriminerende nasjonalitetskravet faktisk stemmer overens med de folkerettslige forpliktelsene våre. På den bakgrunn er diskrimineringshensyn *legitimert* i relasjon til nasjonalitetskravet i deltakerloven § 5. Rettsordenen stiller ikke spørsmål ved diskrimineringshensynet fordi kontrollhensynet veier tyngre. På den bakgrunn, kan man argumentere for at diskrimineringen er nødvendig for å etterleve folkerettens multinasjonale mål om bærekraftig utnyttelse av marine ressurser.

⁴⁹ Havressurslova § 6 og forutsetningsvis deltakerloven § 6 fjerde ledd.

⁵⁰ United Nations Convention on the Law of the Sea, 12. October 1982 (entered into force 24. July 1996), 1833 UNTS 3 (Havrettskonvensjonen).

⁵¹ Havrettskonvensjonen artikkel 192. Se dessuten Arntzen (2023) side 87 flg.

⁵² Agreement for the Implementation of the Provisions of the United Nations Convention on the Law of the Sea of 10 December 1982 relating to the Conservation and Management of Straddling Fish Stocks and Highly Migratory Fish Stocks, 4. August 1995 (entered into force 11. December 2001), 2167 UNTS 3 (Åpne Hav-konvensjonen). Se eksempelvis artikkel 2 og 5.

⁵³ Se havressurslova § 1, jf. § 6, og deltakerloven § 1, jf. forutsetningsvis § 6 fjerde ledd.

⁵⁴ Se kapittel 3.

3 Setter EU- og EØS-retten skranker for nasjonalitetskravet?

3.1 Reservasjonen mot EØS-avtalen

Nasjonalitetskravet kan ikke analyseres i et vakuum. På lik linje med annen norsk lovgivning, har deltakerloven § 5 et EU- og EØS-rettslig tilsnitt.⁵⁵ Bestemmelsen har et geografisk, saklig og personelt virkeområde, hvorpå virkeområdene utgjør selvstendige diskusjoner.⁵⁶ På bakgrunn av reservasjonen mot EØS-avtalen, er nasjonalitetskravets anvendelsesområde i relasjon til EU- og EØS-reglene mer unikt. Spørsmålet er om nasjonalitetskravet reiser EU- og EØS-rettslige problemstillinger, på tross av reservasjonen mot EØS-avtalen. Kapittelet skal ikke gjøre en uttømmende analyse av EU- og EØS-rettens forhold til fiskerinæringen.⁵⁷

For å danne et bakteppe for analysen, må jeg presentere de rettslige grunnlagene til nasjonalitetskravet. Deltakerlovens virkeområde er regulert i § 2 første ledd. Den gjelder

«*adgangen til å drive ervervsmessig fiske og fangst og annen høsting av viltlevende marine ressurser med fartøy som er norsk etter reglene i sjøloven §§ 1 til 4 og fartøy som eies av utlending bosatt i Norge når fartøyets største lengde er mindre enn 15 meter. Fartøy som er norsk etter sjøloven § 1 tredje ledd, er likevel ikke omfattet av loven her, med mindre fartøyet eies av person bosatt i Norge og fartøyets største lengde er mindre enn 15 meter. (...)*» (min kursivering).

Reservasjonen mot EØS-avtalen fremgår av Vedlegg VIII nr. 10:

«Uten hensyn til avtalens artikkel 31 til 35 og bestemmelsene i dette vedlegg kan Norge fortsette å anvende restriksjoner som gjelder *den dagen avtalen blir undertegnet, på etablering* for utenlandske statsborgere innen *fiske* eller i selskaper som eier eller driver fiskefartøyer.» (min kursivering).

3.2 Geografisk virkeområde

Deltakerloven har ikke en regel som fastsetter lovens geografiske virkeområde. EØS-avtalens geografiske virkeområde er bestemt i artikkel 126 første ledd.⁵⁸ Den bestemmer at EØS-avtalen kommer til anvendelse på EFTA-statenes «territorier». Ordlyden peker til områder hvor den aktuelle staten har suverenitet. Tolkningen av ordlyden «territorier» er hjørnesteinen i diskusjonen om EØS-avtalens geografiske virkeområde. Norge sitt offisielle standpunkt er at avtalen omfatter vårt «landterritorium, indre farvann og territorialfarvann, men ikke økonomisk sone, kontinentalsokkel eller det åpne hav.»⁵⁹ EU sitt standpunkt er at EU-retten, derunder EØS-avtalen, gjelder forbi territorialfarvannet hvis staten har jurisdiksjon.⁶⁰ Legger

⁵⁵ NOU 2024: 7 side 13.

⁵⁶ Laurantzon og Arnesen (2020) side 86 og 90.

⁵⁷ Dette er svært omdiskutert, jf. NOU 2012: 2 side 667. Se Bekkedal og Andenæs (2024) og Trosdahl (2019).

⁵⁸ Svalbard er unntatt fra EØS-avtalen, jf. EØS-loven § 6.

⁵⁹ Meld. St. 5 (2012–2013) side 41.

⁶⁰ C-347/10 (Saleminck) avsnitt 31 og 34. Saken gjaldt en nederlandsk person som arbeidet på en gassplattform på Nederlands kontinentalsokkel, men hadde bosted i Spania, jf. avsnitt 2. Et nederlandsk forsikringselskap nektet å utbetale uføretrygd til arbeideren. Spørsmålet var om det var adgang til å forskjellsbehandle arbeidere på statsterritoriet og på kontinentalsokkelen ved utbetaling av uføretrygd, jf. avsnitt 24.

vi EU-institusjonenes oppfatning til grunn, gjelder EØS-avtalen frem til og med den norske kontinentalsokkelen. Tilsvarende oppfatning deler ESA.⁶¹ Sistnevnte standpunkt bygger på hensynet til rettsenhet og likebehandling mellom EU- og EFTA-statene. Følgelig eksisterer det ikke en omforent forståelse av EØS-avtalens utstrekning på land og i vann.

Tolkningen av EØS-avtalen artikkel 126 første ledd, skal behandles av Høyesterett i storkammer.⁶² Saken gjelder to oljearbeideres rettigheter etter vikarbyrådirektivet. Rettsspørsmålet vil være om EØS-avtalen kommer til anvendelse på norsk kontinentalsokkel. Bakgrunnen for at tvisten skal behandles av Høyesterett i storkammer, er at EFTA-domstolen konkluderte med at EØS-avtalen kommer til anvendelse for innleide oljearbeidere som arbeider på den norske kontinentalsokkelen.⁶³ Regjeringen påstår imidlertid at konklusjonen er feil.⁶⁴ Tvisten som opprinnelig gjaldt to oljearbeideres lønnskrav, har i dag utviklet seg til en prinsippsak med avgjørende betydning for EØS-avtalen sitt geografiske virkeområde.

Spørsmålet er hvordan EØS-avtalens geografiske virkeområde har betydning for nasjonalitetskravet, som er unntatt fra avtalen. Ser vi reservasjonen i EØS-avtalen og deltakerloven § 2 første ledd i sammenheng, tilsier dette at *ethvert sjøområde* er underlagt eierskapsbegrensningene hvis man fisker på norsk fiskefartøy med ervervstillatelse gitt av norske myndigheter. Da må utenlandske aktører innfri nasjonalitetskravet til enhver tid, på ethvert hav. Dette har gitt Norge anledning til å anvende sterke restriksjoner på EØS-avtalens grunnleggende friheter, i hele verden. Når det geografiske virkeområdet til EØS-avtalen er omtvistet, er det problematisk at Norge kan legge stramme bånd på de fire frihetene uten konsekvenser eller reell overprøving.

Ulike lagmannsretter har berørt problemstillingen tidligere. Saken i LA-2001-1152 gjaldt et fiskefartøy som fisket i norsk økonomisk sone, men utenfor territorialgrensen. Selve fiskefartøyet var 60% norskeid, men *mannskapet* bestod av utenlandske personer. Dette var ulovlig. Spørsmålet var om rederiet kunne frifinnes fordi overtredelsen skjedde utenfor EØS-avtalens virkeområde. Lagmannsretten kom til at «norske fiskefartøy som opererer utenfor territorialgrensen, men innen en økonomisk sone, også er *utenfor EØS-avtalens virkeområde* og [at] (...) det [er] norsk lov som gjelder *uhindret av EØS-avtalen* og det tilknyttede gjennomføringslovverk. Hvorvidt dette ut fra håndhevelsessensyn og reelle hensyn er en *god løsning* er det ikke foranledning til å gå nærmere inn på.» (min kursivering). Retten la dermed det *norske* standpunktet til artikkel 126 til grunn. Rederiet kunne da ilegges forelegg.

I LF-2006-24118 gjaldt saken et fiskefartøy som fisket i norsk økonomisk sone. Fiskefartøyet og mannskapet var norske, utenom kapteinen, som var fra Færøyene. Regelen var imidlertid at kapteinen også måtte være norsk. Spørsmålet var om rederiet kunne ilegges forelegg når kapteinen ikke var norsk fordi overtredelsen skjedde innenfor EØS-avtalens geografiske virkeområde. Lagmannsretten uttalte at «selv om Norge fortsatt kan praktisere restriksjoner om utlendingers eierskap i fiskefartøyer, har Norge ingen lignende bestemmelse om avvik fra bestemmelsene om fri bevegelse av arbeidstakere.» På bakgrunn av brevveksling mellom Norge og ESA, mente lagmannsretten det var «formalistisk» å påstå at EØS-avtalen ikke gjaldt utenfor territorialgrensen. Derfor kom retten til at «fiskernes ansettelsesforhold er tilstrekkelig nært knyttet til EØS-territoriet til at EØS-reglene om fri bevegelse av arbeidstakere gjelder for arbeidstakere om bord på nor-

⁶¹ Se for eksempel ESA, *Written Observations by the EFTA Surveillance Authority in Case E-6/25 Saga Subsea AS v. Akselsen and Granlund*, Document No. 1538487, 24. June 2025, avsnitt 61.

⁶² HR-2026-819-J.

⁶³ Sak E-6/25, *Saga Subsea AS mot Akselsen og Granlund*, avsnitt 97.

⁶⁴ Kolsrud, Kjetil «Regjeringen vil ha storkammerbehandling av sokkelstrid i EØS-retten», Rett24, 1. april 2026, <https://rett24.no/articles/regjeringen-vil-ha-storkammerbehandling-av-sokkelstrid-i-eos-retten>, (hentet 14. juni 2026).

ske fiskefartøyer, også i norsk økonomisk sone.» Følgelig tilsluttet lagmannsretten seg til EU-institusjonenes syn.

Lagmannsrettsdommene viser at norske domstoler har ulik oppfatning av utstrekningen til EØS-avtalen i relasjon til fiskerilovgivningen. I dommen fra 2001 tilslutter retten seg Norge sitt standpunkt, mens i dommen fra 2006 deler retten EU-institusjonene og ESA sitt standpunkt. Samtidig er ikke dommene tungtveiende fordi de er avsagt i lagmannsretten, og er 20 år gamle. Likevel illustrerer dommene problematikken jeg skisserte innledningsvis. Når domstolene ikke har en omforent forståelse av EØS-avtalen artikkel 126 første ledd, gjør dette rettstilstanden usikker. Selv om reservasjonen mot utenlandske eierinteresser *i seg selv* er tydelig, tilsier hensynet til rettsikkerhet at den geografiske rekkevidden til avtalen klargjøres. Nasjonalitetskravet er svært inngripende for etableringsfriheten og kapitalflyten, og bør ikke anvendes i større utrekning enn det er rettslige holdepunkter for. Til tross for at Stortinget deler standpunktet som ble lagt til grunn i dommen fra 2001, er ikke det nødvendigvis like formålstjenlig i dag.⁶⁵ Av den grunn blir den kommende storkammeravgjørelsen svært viktig.

I forlengelsen av dette er HR-2023-491-P (Snøkrabbe II) interessant. Denne saken gjaldt ikke EØS-avtalens geografiske virkeområde, men viser hvordan nasjonal oppfatning av traktaters utstrekning kan være problematisk. Et latvisk rederi søkte om ervervstillatelse til snøkrabbefiske på den norske kontinentalsokkelen på Svalbard, fikk til avslag og gikk til sak. Spørsmålet var om likebehandlingskravet for traktatborgere i Svalbardtraktaten kom til anvendelse på den norske kontinentalsokkelen utenfor Svalbard.⁶⁶ Førstvoterende uttalte at Svalbardtraktaten forplikter Norge til å sikre traktatpartene, derav Latvia, «like rettigheter» til blant annet fiske.⁶⁷ Høyesterett argumenterte for at traktaten ikke oppstilte en «generell regel (...) om ikke-diskriminering som begrenser Norges suverenitetsutførelse.»⁶⁸ Det forelå argumenter i både rederiets og Norges favør.⁶⁹ Høyesterett konkluderte med at likebehandlingsregelen ikke kom til anvendelse, slik at Norge har eksklusiv rett til å fiske etter snøkrabbe på norsk kontinentalsokkel utenfor Svalbard.⁷⁰

Her stiller jeg ikke spørsmål ved Høyesteretts rettslige argumentasjon eller sakens utfall. Derimot mener jeg dommen illustrerer hvordan det er fordelaktig for norsk fiskerinæring at vi selv overprøver om Svalbardtraktaten, eller EØS-avtalen, kommer til anvendelse. Etter mitt syn fremstår det som at Norge håndplukker når diskrimineringsretten gjelder og ikke. Dette er problematisk fordi Norge er del av EØS-samarbeidet, og bare unntaksvis kan praktisere diskriminerende regler.

3.3 Saklig virkeområde

Det saklige virkeområdet for deltakerloven er regulert i § 2. Loven gjelder for «ervervsmessig fiske og fangst».⁷¹ Ordlyden tilsier at den fiskerimessige *aktiviteten* på fiskefartøyet avgjør hvorvidt deltakerloven kommer til anvendelse.

Videre er det et krav om at fartøyet må være norsk, jf. ordlyden «fartøy som er norsk». En naturlig språklig forståelse av ordlyden «fartøy som er norsk» tilsier at loven kommer til anvendelse for fiskefartøy som er gitt ervervstillatelse etter norske regler, og der fiskefartøyet innfrir ett av kravene i sjøloven § 1. Ordlyden fastslår at *aktiviteten* på det *norske fiskefartøyet* avgjør deltakerlovens virkeområde. Ifølge forarbeidene vil det konkrete fiskefartøyet som driver ervervsmessig fiske

⁶⁵ Meld. St. 5 (2012–2013) side 41.

⁶⁶ Snøkrabbe II-dommen avsnitt 2.

⁶⁷ Ibid avsnitt 15.

⁶⁸ Ibid avsnitt 140.

⁶⁹ Ibid avsnitt 217.

⁷⁰ Ibid avsnitt 220 og 225.

⁷¹ Deltakerloven § 2, jf. legaldefinisjonen i § 3 første ledd.

«omfattes av lovens virkeområde».⁷² Avgjørende for deltakerlovens anvendelse er hvorvidt fiskefartøyet er norsk etter sjøloven, eller innfrir de øvrige vilkårene i deltakerloven § 2. Deltakerloven gjelder derfor i alle farvann. For å bevare norsk kontroll, beror det saklige virkeområdet på den konkrete aktiviteten på fiskefartøyet. Dette må sammenlignes med det saklige virkeområdet til reservasjonen i EØS-avtalen.

Det springende punktet er hva som ligger i formuleringen «fiske» i EØS-avtalen Vedlegg VIII nr. 10. En naturlig språklig forståelse av ordlyden «fiske» tilsier bruk av fiskefartøy til å fange marine ressurser i havet med tanke på salg. Ordlyden avgrenser mot oppdrett og fritidsfiske, jf. formuleringen «driver fiskefartøyer». Rekkevidden av ordlyden «fiske» er uklar. Begrepet er hverken kommentert i forarbeidene til EØS-avtalen eller deltakerloven. Likevel har ESA kommentert vilkåret. Uttalelsen gir tolkningsmomenter til analysen. Klagen gjaldt utenlandsk begrensning «from establishing a company in Norway which could engage in commercial fishing or catching crab».⁷³ Vilkåret «fiske», eller «fishing operations», mente ESA omfatter «commercial exploitation of living marine resources by fishing vessels», inkludert «snow crab».⁷⁴ Ordlyden favner med andre ord vidt. Denne tolkningen av «fiske» har fått tilslutning i juridisk teori.⁷⁵ Etter mitt syn taler ESAs uttalelse og tilslutningen i teorien for at vilkåret «fiske» retter seg mot både fisk, skalldyr og enkelte sjødyktige pattedyr. Vurderingen av vilkåret må være konkret.

3.4 Personelt virkeområde

Til slutt må vi fastlegge nasjonalitetskravets personelle virkeområde i relasjon til EU- og EØS-retten. Hvilke rettssubjekter nasjonalitetskravet gjelder for, må fastlegges ut fra reservasjonen i EØS-avtalen Vedlegg VIII nr. 10. Ordlyden «gjelder den dagen avtalen blir undertegnet» oppstiller et skjæringstidspunkt. Dette innebærer at eierbegrensningene måtte være trådt i kraft innen signeringstidspunktet til avtalen.⁷⁶ Videre må ikke Norge innføre nye begrensninger i fiskerilovgivningen overfor utenlandske eierinteresser.⁷⁷ Rettssubjektene som omfattes av deltakerloven § 5, beror på eierbegrensningene som gjaldt i 1992.

På skjæringstidspunktet var nasjonalitetskravet spredt i ulike lover. Den dagjeldende sjøloven er mest relevant.⁷⁸ Paragraf 1 første ledd bestemte at et skip var norsk hvis det var eid av i) en norsk statsborger, ii) partrederi eller annet selskap hvor medlemmene hefter ubegrenset for selskapets forpliktelser, hvis norske statsborgere er medeiere for minst 6/10, iii) kommandittselskap, hvis norske statsborgere eier minst 6/10 av den ansvarlige kapital og minst 6/10 av kommandittkapitalen, eller iv) selskap med begrenset ansvar som ikke går inn under ii), hvis selskapets hovedkontor og styrets sete er i Norge og styrets flertall, herunder formannen, består av norske statsborgere som er bosatt i Norge og har bodd her i de to siste år, og norske statsborgere eier aksjer eller andeler svarende til minst 6/10 av selskapets kapital og kan utøve stemmerett i selskapet med minst 6/10 av stemmene.⁷⁹ Nasjonalitetskravet i sjøloven av 1893 gjaldt for fiskeribransjen allerede på 1970-tallet.⁸⁰ Deltakerlovens personelle virkeområde beror på eierre-

⁷² Ot.prp. nr. 67 (1997–1998) side 42.

⁷³ ESA, *Decision on closing a complaint against the Norwegian Government concerning restrictions on commercial fishing or catching of snow crab*, Document No. 868093, 4. October 2017, side 1.

⁷⁴ Ibid side 6.

⁷⁵ Laurantzog og Arnesen (2020) side 98.

⁷⁶ EØS-avtalen Vedlegg VIII nr. 10.

⁷⁷ Laurantzog og Arnesen (2020) side 98.

⁷⁸ Lov 20. juli 1893 nr. 1 om Sjøfarten (sjøloven av 1893).

⁷⁹ Sjøloven av 1893 § 1 første ledd.

⁸⁰ Ot.prp. nr. 32 (1970–1971) side 19.

striksjonene slik de lød i sjøloven av 1893 § 1 første ledd. Derfor er deltakerloven § 5 i dag tilnærmet identisk formulert som nasjonalitetskravet slik det lød i 1992.

På den bakgrunn, må vi tolke ordlyden «etablering» i EØS-avtalen Vedlegg VIII nr. 10. Etter alminnelig språkbruk omfatter ordlyden «etablering» utenlandske fysiske og juridiske personer som eier fiskefartøyer med tillatelse til å drive ervervsmessig fiske. Ordlyden sikter indirekte til rettssubjektene som benytter etableringsfriheten og kapitalflyten. Dermed gjelder nasjonalitetskravet for *enhver* eierinteresse i norsk fiskeflåte.

3.5 Sammenfatning og internasjonal sammenligning

Norske interesser i fiskeflåten står fortsatt sterkt, slik at reservasjonen ikke har blitt fraveket eller bortfortolket. Det er liten vilje til å moderere nasjonalitetskravet.⁸¹ Reservasjonen mot utenlandske eierinteresser i norsk fiskeflåte er riktignok demokratisk forankret, men det er likevel grunn til å stille spørsmål ved den. Dette ble gjort allerede i NOU 2012: 2 Utenfor og innenfor. Utvalget understreket at fiskerinæringen er et rettsområde hvor Norge er «utenfor og innenfor EU på en gang.»⁸² Videre påpekte utvalget at reservasjonen mot utenlandske eierinteresser i norsk fiskeflåte var omdiskutert og tvetydig.⁸³ Lovgiver og Høyesterett har imidlertid ikke adressert problemstillingen siden da. I juridisk teori er fiskerilovgivningen stadig diskutert.⁸⁴ Grunnet manglende klargjøring i autorative rettskilder, er det vanskelig å konkludere på spørsmålet om norske myndigheter er innenfor de rettslige rammene som trekkes opp i reservasjonen mot EØS-avtalen.

Nasjonalitetskravet i fiskerilovgivningen er ikke et særnorsk fenomen.⁸⁵ Flere kyststater begrenser utenlandske eierinteresser gjennom et nasjonalitetskrav. To eksempler er Danmark og Island. Danmark er medlem av EU, og er en fiskerinasjon. For å bevare nasjonal kontroll over deres marine ressurser, opererer danskene også med et nasjonalitetskrav.⁸⁶ Dansk rett krever at den fysiske eller juridiske personen med ervervstillatelse er dansk statsborger, omfattet av EU og EØS' regler, eller at vedkommende har vært bosatt i landet minst to år sammenhengende. Det er bare fysiske personer som innfrir ett av disse kravene, som kan være majoritetseier lik 2/3 av et *selskap* som eier et fiskefartøy.⁸⁷ Følgelig innebærer det danske nasjonalitetskravet at fiskere innenfor hele EU kan drive ervervsmessig fiske i Danmark. Forutsetningen er at rettssubjektet har tilknytning til fiskerinæringen.⁸⁸ Diskrimineringen er mindre inngripende enn det norske nasjonalitetskravet. Island er også en fiskerinasjon, og med i EØS-avtalen. Nasjonalitetskravet deres er regulert i flere lover som må ses i sammenheng. Et fiskefartøy med ervervstillatelse må være registrert i det islandske skipsregisteret, og eier av fiskefartøyet må innfri kravene i to andre lover.⁸⁹ I disse to lovene er det bestemt at fiskefartøy høyst kan bestå av 25% utenlandsk eierskap, enten dette er fysiske eller

⁸¹ Prop. 137 L (2019–2020) side 6.

⁸² NOU 2012: 2 side 666.

⁸³ NOU 2012: 2 side 667.

⁸⁴ Se eksempelvis Laurantzog og Arnesen (2020), Bekkedal og Andenæs (2024), og Fredriksen, Halvard Haukeland og Tollef Otterdal Heggen, «Statens syn på EØS-avtalens virkeområde – fare for en Pyrrhos-seier i EFTA-domstolen?», Rett24, 9. september 2025, <https://rett24.no/articles/statens-syn-pa-eos-avtalens-virkeomrade--fare-for-en-phyrrhos-seier-i-efta-domstolen>, (hentet 23. november 2025).

⁸⁵ NOU 2002: 13 side 39.

⁸⁶ Lovbekendtgørelse nr. 205 af 1. mars 2023 om fiskeri og fiskeopdræt (fiskeriloven) § 14 flg., jf. § 39.

⁸⁷ Fiskeriloven § 16, jf. § 39.

⁸⁸ NOU 2002: 13 side 41.

⁸⁹ Lög 10. ágúst 2006 nr. 116 um stjórn fiskveiða 5. gr.

juridiske personer.⁹⁰ Nasjonalitetskravet til islenderne er dermed langt strengere enn det norske, som tillater utenlandske eierinteresser inntil 40%.⁹¹

---

⁹⁰ Lög 8. apríl 1998 nr. 22 um veiðar og vinnslu erlendra skipa í fiskveiðilandhelgi Íslands 1. gr., og lög 25. mars 1991 nr. 34 um fjárfestingu erlendra aðila í atvinnurekstri 4. gr.

⁹¹ NOU 2002: 13 side 44.

4 Nærmere om nasjonalitetskravet

4.1 Noen utgangspunkter om nasjonal tilknytning

Grovt sett er det to ulike måter å innfri et nasjonalitetskrav på. Én måte er ved *statsborgerskapet* til privatpersonen eller den offisielle *registreringen* av sammenslutningen. Her kaller jeg dette formell tilknytning.⁹² En annen måte er ved personens *bopel* (*domisil*) eller der sammenslutningen har sitt *hovedkontor*. Dette kaller jeg faktisk tilknytning. Deltakerloven § 5 første og andre ledd inneholder vilkår om både formell og faktisk tilknytning.

Kravet om formell tilknytning gjennom statsborgerskap kalles statsborgerprinsippet.⁹³ Dette innebærer at en persons registrerte statsborgerskap avgjør hvorvidt rettssubjektet har tilstrekkelig tilknytning til en stat.⁹⁴ I deltakerloven § 5 følger statsborgerprinsippet av første og andre ledd, jf. ordlyden «norsk statsborger». Statsborgerskap er en «formalisering av den uttalte samfunnskontrakten som finnes mellom stat og borger.»⁹⁵ Slik etableres et sterkt rettslig bånd mellom rettssubjektet og Norge.⁹⁶

Kravet om faktisk tilknytning gjennom domisil kalles domisilprinsippet.⁹⁷ Prinsippet går ut på at den fysiske eller juridiske personens bopel/hovedkontor avgjør om rettssubjektet har tilstrekkelig tilknytning til staten.⁹⁸ I deltakerloven § 5 følger domisilprinsippet av første og andre ledd, jf. ordlyden «bosatt» og «hovedkontor». Bosted eller et hovedkontor i en stat tilsier at rettssubjektet har sterke bånd til den aktuelle staten. Innholdet i domisilprinsippet har vært vurdert i ulike utredninger og forarbeider, hvorpå NOU 2000: 32 Lov om erverv og tap av norsk statsborgerskap (statsborgerloven) er særlig utførlig. Domisilprinsippet består av to forhold; det må foreligge «et faktisk opphold» og «en subjektiv hensikt om at oppholdet skal være av en viss varighet».⁹⁹

Deltakerloven § 5 er noe unik fordi nasjonalitetskravet bygger på statsborgerprinsippet og domisilprinsippet. Ved første øyekast oppstiller bestemmelsen alminnelige tilknytningskrav, med en formell og faktisk side. De konkrete kriteriene rommer imidlertid flere problemstillinger enn ordlyden umiddelbart skulle tilsi. Den overordnede problemstillingen for kapittel 4 er i hvilke tilfeller rettssubjektet har *sterk nok* tilknytning til Norge for å innfri nasjonalitetskravet.

4.2 Tilknytningskravet for fysiske personer

4.2.1 Vilårene i deltakerloven § 5 første ledd

Nasjonalitetskravet i deltakerloven § 5 første ledd oppstiller et tilknytningskriterium som gjelder for fysiske personer, herunder de som er «norsk statsborger» eller «likestilt med norsk statsborger». I tillegg regnes «utlending bosatt i Norge» som likestilt med norsk statsborger. Denne gruppen personer kan imidlertid ikke gis ervervstillatelse for fiskefartøy større enn 15 meter.¹⁰⁰ Første ledd stadfester at søkeren har tilstrekkelig tilknytning når rettssubjektet har statsborgerskap eller bosted i Norge. Dette oppstiller det rettslige rammeverket for analysen.

⁹² Tilsvarende begrepsbruk i ot.prp. nr. 41 (2004–2005) side 21.

⁹³ Cordero-Moss (2021) side 315.

⁹⁴ Ot.prp. nr. 41 (2004–2005) side 28.

⁹⁵ Ot.prp. nr. 41 (2004–2005) side 21.

⁹⁶ Ot.prp. nr. 41 (2004–2005) side 21.

⁹⁷ Cordero-Moss (2021) side 315.

⁹⁸ Ibid side 315 til 317.

⁹⁹ NOU 2000: 32 side 99.

¹⁰⁰ Deltakerloven § 5 første ledd tredje punktum.

4.2.2 Rettslig utfordring: Hvem er en «norsk statsborger»?

Det første tilknytningskriteriet deltakerloven § 5 første ledd oppstiller er «norsk statsborger». Etter alminnelig språkbruk sikter ordlyden «norsk statsborger» til fysiske personer med statsborgerskap i henhold til statsborgerloven.¹⁰¹ Rettssubjektet som søker om ervervstillatelse, må oppfylle vilkårene i statsborgerloven for å innfri nasjonalitetskravet.

Ordlyden «er» tilsier at den fysiske personen må være norsk statsborger på søknadstidspunktet. Ser man dessuten ordlyden «er» i sammenheng med deltakerloven § 4 tredje ledd, må den fysiske personen være norsk statsborger så lenge vedkommende har ervervstillatelsen. Denne tolkningen harmoniserer med § 11 første ledd bokstav a, hvoretter ervervstillatelsen bortfaller dersom nasjonalitetskravet ikke er innfridd lenger. Etter ordlyden «er norsk statsborger» har derfor ikke *tidligere* statsborgerskap betydning for om ervervstillatelse kan gis etter første ledd. Nåværende forhold er avgjørende. Dette skiller seg fra aktivitetskravet, hvor søker må ha drevet med ervervsmessig fiske i årene før søknadstidspunktet.

Videre kan ervervstillatelse gis til fysiske personer som er «likestilt med norsk statsborger». Ordlyden «likestilt» indikerer at norsk statsborgerskap ikke er et absolutt krav, og at andre tilknytningsformer er aktuelt på nærmere vilkår. De to tilknytningsformene som herunder er aktuelle er «utlending bosatt i Norge» og sammenslutningene som er ramset opp i andre ledd, jf. formuleringen «følgende».

4.2.3 Rettslig utfordring: Hva vil det si å være «bosatt» i Norge?

Deltakerloven § 5 første ledd bestemmer at «utlending bosatt i Norge» har tilstrekkelig tilknytning til Norge, jf. formuleringen «likestilt med norsk statsborger». Vilåret «utlending» omfatter fysiske personer med statsborgerskap fra *alle andre stater* enn Norge. Ordlyden «bosatt» peker til domisilprinsippet, og tilsier ut fra alminnelig språkbruk at rettssubjektet har etablert et liv på et gitt sted. Ordlyden sier ikke *hvilke tilfeller* utlendingen faktisk anses som fastboende i Norge. Ordlyden «bosatt» indikerer følgelig at enhver fysisk person som ikke har norsk statsborgerskap, men bor her lovlig, innfrir tilknytningskriteriet. Hvor lenge den aktuelle utlendingen må ha bodd i Norge før søknadstidspunktet, er ikke lovfestet. Hensynet til sammenheng i bestemmelsen og i loven som sådan tilsier derimot at rettssubjektet må bo i Norge på søknadstidspunktet.

Tilknytningskriteriet «bosatt» har en klar kjerne, men uklar randsone. Hva tilknytningskriteriet egentlig innebærer, må klarlegges ved bruk av øvrige rettskilder. Dessuten er det hensiktsmessig å rette blikket mot annen lovgivning som benytter samme tilknytningskriterium. Spørsmålet er når en utenlandsk fysisk person har sterk nok tilknytning til Norge til å innfri tilknytningskriteriet «bosatt».

Deltakerloven § 5 a oppstiller et bostedskrav for mannskapet på fiskefartøy, og krever at de er «bosatt» i kystkommune eller nabokommune til kystkommune. Bestemmelsen regulerer sammensetningen av mannskapet om bord et fiskefartøy, ikke eierskapet til det. På bakgrunn av den konsekvente ordbruken i deltakerloven og hensynet til sammenheng i regelverket, må forarbeidene til § 5 a ha relevans ved tolkningen av «bosatt» i § 5. Departementet presiserer at det for «nasjonalitets- og bostedskravet» skal gjelde et «kvalifisert bostedskrav». Forarbeidet nevner først folkeregisteret som indikator på om terskelen til bostedskravet er innfridd. Det presiseres at «[e]nhver som er bosatt i Norge er innført i folkeregisteret». For vår problemstilling er det relevant å trekke frem at proposisjonen krever at utlendingen «har tatt opphold her og har til hensikt å bli her ikke bare midlertidig.» I vurderingen av om utlendingen som eier et fiskefartøy kan gis ervervstillatelse, er *tidsaspektet* og *formålet* med bosettingen relevante vurderingsmomenter. Hvorvidt den aktuelle utlendingen er innført i folkeregisteret eller ikke, er likevel ikke i

¹⁰¹ Lov 10. juni 2005 nr. 51 om norsk statsborgerskap (statsborgerloven).

seg selv avgjørende for om tilknytningskriteriet er oppfylt. Forvaltningen gjør konkrete vurderinger og undersøkelser i hver sak.¹⁰²

I tillegg til henvisningen til folkeregisterloven, nevner forarbeidet til deltakerloven at skatteloven også gir tolkningsbidrag.¹⁰³ Bostedskravet i skatteloven sammenfaller langt på vei med folkeregisteret sitt.¹⁰⁴ Skatteloven § 2-1 første ledd bestemmer at fysiske personer «bosatt» i Norge må skatte. Bestemmelsens bokstav a og bokstav b definerer hva det vil si å være «bosatt». En fysisk person er skatterettslig bosatt hvis de i «en eller flere perioder oppholder seg mer enn 183 dager i riket i løpet av enhver tolv månedersperiode» eller i «mer enn 270 dager i riket over en trettiseks månedersperiode».¹⁰⁵ En naturlig språklig forståelse av ordlyden «oppholder» tilsier at personen befinner seg et sted. Vilkåret utdypes i forarbeidene, hvor departementet presiserer at kortere faktisk opphold i Norge kan gi grunnlag for skatteplikt.¹⁰⁶ På den bakgrunn er bosettelseskravet i skatteloven innfridd hvis personen *er* i Norge det angitte antallet dager.

Følgelig kan «bosatt» i deltakerloven tolkes på to ulike måter. Reglene i folkeregisteret vektlegger tidsaspekt og hensikten med oppholdet, mens skatteloven utelukkende krever at utlendingen er innom norsk jord et gitt antall dager. Graden av tilknytning varierer i de to lovene som deltakerlovens forarbeider slutter seg til. Spenningen avhjelpest imidlertid av formålsparagrafen til deltakerloven. Hvis vilkåret «bosatt» tolkes dithen at tilknytningskriteriet innebærer en hensikt om varig bosetting, harmoniserer tolkningen med formålsparagrafen. I de tilfellene vil utlendingen bli en naturlig del av lokalsamfunnet, og får gradvis sterkere bånd til Norge. Tilsvarende skjer neppe hvis rettssubjektet kun er regelmessig innom landet.

Det endelige tolkningsresultatet av «bosatt» i deltakerlovens forstand, er interessant å sammenligne med annen lovgivning. Et godt eksempel er statsborgerloven, som også benytter et likelydende tilknytningskriterium.¹⁰⁷ Bosettelseskravet krever også her «subjektiv hensikt om at oppholdet skal være av viss varighet».¹⁰⁸ På lik linje med deltakerloven, må tilknytningen gjennom bosted være nokså sterk for at tilknytningskriteriet «bosatt» skal være innfridd etter statsborgerloven. Dermed er skatteloven alene om å utelukkende kreve at personer er innom landet for å innfri bosettelseskravet. Dette kan imidlertid begrunnes med at skatteloven bygger på andre hensyn enn deltakerloven og statsborgerloven.

Videre får tolkningsresultatet tilslutning av Stortinget. Ifølge stortingsmeldingen fra 2016 om fiskerilovgivningen, må forvaltningen foreta selvstendige undersøkelser for å avdekke om utlendingen «reelt» sett er bosatt i Norge.¹⁰⁹ Følgelig er det ikke tilstrekkelig å ha postadresse i Norge for å innfri tilknytningskriteriet i bestemmelsen. Ytterligere eksempler på forhold som indikerer reell bosettelse er gjennom anskaffelse av fast eiendom, familietilflytting eller engasjement i lokalsamfunnet. Stortingets standpunkt harmoniserer dessuten med formålet til deltakerloven.

Tilknytningskriteriet oppstiller imidlertid tvilstilfeller. Et konstruert eksempel er hvis en tysker kjøper et fiskefartøy under 15 meter, og har det stående i en liten norsk kystkommune hvor vedkommende eier en hytte. Tyskeren er regelmessig innom Norge for å se til fiskefartøyet og hytta, omtrent halve året. Har tyskeren sterk nok tilknytning til å innfri nasjonalitetskravet i deltakerloven § 5 første ledd?

¹⁰² Ot.prp. nr. 99 (2005–2006) side 10.

¹⁰³ Lov 9. desember 2016 nr. 88 om folkeregistrering (folkeregisterloven).

¹⁰⁴ Ot.prp. nr. 99 (2005–2006) side 10.

¹⁰⁵ Skatteloven § 2-1 andre ledd bokstav a og bokstav b.

¹⁰⁶ Ot.prp. nr. 86 (1997–1998) side 32.

¹⁰⁷ Statsborgerloven § 7 første ledd bokstav c.

¹⁰⁸ Ot.prp. nr. 41 (2004–2005) side 89, jf. side 219.

¹⁰⁹ Meld. St. 31 (2016–2017) side 24.

Hvilket tolkningsresultat bør legges til grunn? Ordlyden «bosatt» rommer to ulike tolkningsresultater. Hvis spørsmålet løses etter folkeregisterets standpunkt, er svaret tvilsomt og må vurderes konkret av forvaltningen. Løses spørsmålet derimot etter skattelovens tolkning av «bosatt», er svaret klart. Terskelen proposisjonen til deltakerloven § 5 a oppstiller, må være avgjørende. Formålet med deltakerloven er dessuten at fiskerinæringen tilgodeser norske interesser.¹¹⁰ Hvis tyskeren innfrir bostedskravet fordi hen *befinner seg* i landet halve året, harmoniserer det dårlig med formålsparagrafen. Dermed bør det kreves sterkere tilknytning enn skatteloven forutsetter. Tolkningen som samsvarer med folkeregisterets standpunkt bør derfor legges til grunn.

Vilkåret «utlending bosatt i Norge» sitt nedslagsfelt er begrenset av deltakerloven § 5 første ledd siste punktum. Etter ordlyden kan en utlending «bare» gis ervervstillatelse for fartøy inntil 15 meters lengde. Ordlyden «bare» avgrenser eksplisitt oppad. Ervervstillatelse for utlendinger bosatt i Norge som eier fartøy over 15 meter er derfor aldri en mulighet. Tilsvarende begrensning gjelder ikke for norske statsborgere. Andelen fysiske personer som eier fartøy inntil 15 meter og som er utledninger bosatt i Norge, er imidlertid liten.¹¹¹ Likevel påpeker Riksrevisjonen per 2020 at forvaltningen ikke har totaloversikt over utenlandsk eierskap i norsk fiskeflåte.¹¹² Hvor problematisk denne begrensningen er for fiskerinæringen, er dermed uvisst per i dag.

Tilknytningskriteriet for fysiske personer i nasjonalitetskravet har gode grunner for seg, men er imidlertid utfordrende i praksis. Vilkåret «bosatt» reiser krevende bevismessige spørsmål, og krever at forvaltningen gjør detektivarbeid for å avdekke proforma-tilfellene. Dette er ressurskrevende, og medfører en mistenkeliggjøring av utlendinger som ønsker å bli deltaker i det norske fisket. Selv om regelen er et lovlig unntak fra de fire frihetene i EØS-avtalen, er den fortsatt svært diskriminerende. Når det er sagt, opererer andre europeiske land med tilsvarende krav.¹¹³ Prinsippet om en nasjonalt eid fiskeflåte har dermed bred tilslutning i det norske og internasjonale rettssamfunnet.

4.3 Tilknytningskravet for juridiske personer

4.3.1 Innledning

Deltakerloven § 5 andre ledd oppstiller flere tilknytningskriterier som må innfris dersom en juridisk persons tilknytning til Norge skal være sterk nok. Nasjonalitetskravet kan innfris av disse sammenslutningene:

«a. aksjeselskap, allmennaksjeselskap og annet selskap med begrenset ansvar når selskapets hovedkontor og styrets sete er i Norge, når styrets flertall, herunder styrelederen, består av norske statsborgere som er bosatt i Norge og har bodd her i de to siste år, og når norske statsborgere eier aksjer eller andeler svarende til minst 6/10 av selskapets kapital og kan utøve stemmerett i selskapet med minst 6/10 av stemmene.

b. partrederi eller annet norsk selskap når medlemmene hefter ubegrenset for selskapets forpliktelser, og når norske statsborgere er medeiere for minst 6/10.

c. kommandittselskap når norske statsborgere eier minst 6/10 av den ansvarlige kapital, og når norske statsborgere eier minst 6/10 av kommandittkapitalen.»

¹¹⁰ Deltakerloven § 1.

¹¹¹ Meld. St. 31 (2016–2017) side 24 og 72.

¹¹² Dokument 3:6 (2019–2020) Om riksrevisjonens undersøkelse av kvotesystemet i kyst- og havfisket side 14.

¹¹³ Se kapittel 3.5.

Tilknytningskriteriene er tekniske og mer formalistiske enn for fysiske personer. Årsaken er at juridiske personer ikke kan påvise noen *hensikt* om å etablere et liv i Norge, slik en fysisk person kan. Derfor beror nasjonalitetskravet for denne gruppen rettssubjekter på mer objektive kriterier. Tilknytningskriteriene er uttømmende regulert, jf. ordlyden «følgende». I tillegg følger det forutsetningsvis av reglene at sammenslutningen som utgjør majoritetseieren av fiskefartøyet, er opprettet etter norsk lov. Tilsvarende gjelder ikke for minoritetsandelen. Spørsmålet hvor sterk tilknytning sammenslutningene må ha til Norge for å innfri nasjonalitetskravet.

4.3.2 Aksjeselskaper og allmennaksjeselskaper

4.3.2.1 Innledning

Deltakerloven § 5 andre ledd bokstav a oppstiller tilknytningskriteriene for selskaper med begrenset ansvar. Tilknytningskriteriene til hver selskapsform er like i bokstav a, jf. formuleringen «aksjeselskap, allmennaksjeselskap og annet selskap med begrenset ansvar». For enkelhetens skyld omtaler jeg selskapsformene i bokstav a som 'selskap', og jeg henviser hovedsakelig til aksjeloven der den alminnelige selskapsretten aktualiseres.

Ordlyden «aksjeselskap» sikter til selskaper stiftet etter aksjeloven. Dette understøttes av at deltakerloven ikke har legaldefinert «aksjeselskap». Ifølge aksjeloven, er et aksjeselskap «ethvert selskap hvor ingen av deltakerne har personlig ansvar for selskapets forpliktelser, udelt eller for deler som til sammen utgjør selskapets samlede forpliktelser».¹¹⁴ Selskapsformen innebærer at aksjeeieren har begrenset økonomisk ansvar for andelen av selskapets gjeld som vedkommende har kjøpt aksjer for.¹¹⁵ Selskapsformen er utbredt i næringslivet fordi den er mindre økonomisk risikabel for deltakerne.

Ordlyden «allmennaksjeselskap» sikter til selskaper stiftet i medhold av allmennaksjeloven. Deltakerloven har heller ikke legaldefinert «allmennaksjeselskap». Et allmennaksjeselskap er selskap hvor i) ingen av deltakerne har personlig ansvar for selskapets forpliktelser, ii) vedtektene betegner selskapet som et allmennaksjeselskap, og iii) det er registrert som et allmennaksjeselskap i Foretaksregisteret.¹¹⁶ Alle kan bli aksjeeiere i et allmennaksjeselskap fordi aksjene kan omsettes i et regulert marked, altså børsen.¹¹⁷ Også her har aksjeeierne begrenset økonomisk ansvar for selskapets gjeld.¹¹⁸

Ordlyden «annet selskap med begrenset ansvar» sikter til selskapsformer der den eller de som eier selskapet, har begrenset økonomisk ansvar. Ordlyden oppstiller et sekkevilkår, hvor andre selskapsformer med begrenset ansvar også kan innfri nasjonalitetskravet. Et eksempel er samvirkeforetak.¹¹⁹

Ordlyden «når» tilsier at selskapet ikke bare må være stiftet etter norske selskapsregler, men at det dessuten må innfri de kumulative tilknytningskriteriene i deltakerloven § 5 andre ledd bokstav a. Et selskap opprettet etter aksjeloven, innfrir ikke automatisk nasjonalitetskravet i deltakerloven. Ordlyden «når» viser til spenningen mellom den alminnelige selskapsretten, og deltakerloven. Den pre-septoriske selskapsretten danner bakteppet til nasjonalitetskravet for selskaper.¹²⁰ Analysen av tilknytningskriteriene beror på samspillet mellom tilgrensende lovgivning, og deltakerlovens regler.

¹¹⁴ Aksjeloven § 1-1 andre ledd.

¹¹⁵ Aksjeloven § 1-2 første og andre ledd.

¹¹⁶ Allmennaksjeloven § 1-1 andre ledd.

¹¹⁷ Ot.prp. nr. 23 (1996–1997) side 18.

¹¹⁸ Ot.prp. nr. 23 (1996–1997) side 22.

¹¹⁹ Lov 29. juni 2007 nr. 81 om samvirkeforetak (samvirkelova) § 1 andre ledd.

¹²⁰ Se forutsetningsvis aksjeloven § 1-1 og allmennaksjeloven § 1-1.

4.3.2.2 Hvem er bundet av tilknytningskriteriene?

Det første spørsmålet deltakerloven § 5 andre ledd bokstav a reiser, er hvem tilknytningskriteriene retter seg mot. Ordlyden tilsier at tilknytningskriteriene gjelder ved *direkte* eierskap av fiskefartøy som gis ervervstillatelse. Derimot er ordlyden ikke tydelig på om tilsvarende gjelder hvor det foreligger *indirekte* eierskap. I denne sammenhengen er indirekte eierskap når det aktuelle «selskapet som eier [fiske]fartøyet, igjen eies av et annet selskap.»¹²¹ Denne måten å strukturere eierskapet av fiskefartøyet på kan fortsette i flere ledd. Forarbeidene understreker at tilknytningskriteriene i nasjonalitetskravet må være innfridd i alle ledd som utgjør eierrekken.¹²² Dersom selskapet som gis ervervstillatelse utelukkende har utenlandsk eierskap bakover i rekken, svekker dette norske interesser.

Et eksempel fra forvaltningspraksis er Lerøy-saken. Allmennaksjeselskapet Lerøy Seafood Group ASA skulle erverve aksjer i allmennaksjeselskapet Havfisk ASA og aksjeselskapet Norway Seafoods Group AS. Erverv av aksjer som direkte eller indirekte eier fiskefartøy, må godkjennes av departementet.¹²³ Hva gjaldt nasjonalitetskravet, måtte hvert selskap innfri alle tilknytningskriteriene. Departementet uttalte at «Lerøy Seafood Group ASA er eiet med 52,69% av Austevoll Seafood ASA og med 47,31% av diverse mindre aksjonærer. (...) [A]ksjonærer som anses som norsk og utenlandsk etter [deltakerloven § 5 andre ledd bokstav a] (...) utgjør henholdsvis 77,21% og 22,79%.»¹²⁴ Nærings- og fiskeridepartementet konkluderte med at nasjonalitetskravet var oppfylt. Saken viser hvordan nasjonalitetskravet gjelder i alle ledd, ved både ved direkte og indirekte eierskap.

4.3.2.3 Hovedkontor og styret sitt sete

Det første tilknytningskriteriet som oppstilles for selskaper med begrenset ansvar er at «selskapets hovedkontor og styrets sete er i Norge».¹²⁵ En naturlig språklig forståelse av ordlyden tilsier at selskapet og dets styre må ha geografisk tilknytning til Norge for å innfri nasjonalitetskravet. Ordlyden indikerer at selskapet kan ha filialer utenfor Norge, men at det likevel må driftes og styres innenfor våre landegrensener. Slik sikrer myndighetene at det aktuelle selskapet har sterk geografisk og faktisk tilknytning til Norge, og til fiskerinæringen. Ordlyden åpner ikke for andre tolkningsalternativer. Tilknytningskriteriet gir uttrykk for domisilprinsippet fordi selskapets 'hjemsted' er blant forholdene som er bestemmende for om tilknytningen er tilstrekkelig. Formålet er å sikre at selskapet som gis ervervstillatelse, er under reell norsk kontroll.

Kravet om tilknytning gjennom hovedkontor og styrets sete defineres i selskapsretten som hovedseteteorien.¹²⁶ Hovedseteteorien innebærer at staten der selskapet har sitt hovedkontor, er bestemmende for hvilken lovgivning selskapet reguleres av. Lokasjonen avgjør dermed om tilknytningen til den aktuelle staten er sterk nok. Motsetningen til hovedseteteorien er registreringsteorien. Denne går ut på at staten selskapet er registrert i, bestemmer hvilken nasjonal lovgivning det er underlagt.¹²⁷ Spørsmålet er hvordan disse teoriene har betydning for analysen av nasjonalitetskravet.

Hovedseteteorien og registreringsteorien betegner to ulike måter å være *tilknyttet* en stat på. Enten faktisk, gjennom hovedkontor, eller formelt, gjennom registrering. Rettsoppfatningen er at et selskap gjennom sitt hovedsete eller sin registrering anses å ha tilstrekkelig tilknytning for å kunne anvende reglene i en stat.

¹²¹ NOU 2002: 13 side 76.

¹²² NOU 2002: 13 side 76.

¹²³ Deltakerloven § 9 første ledd.

¹²⁴ Nærings- og fiskeridepartementet (24. august 2016) side 4.

¹²⁵ Deltakerloven § 5 andre ledd bokstav a.

¹²⁶ Bråthen (2019) side 45.

¹²⁷ Ibid side 45.

I juridisk teori er det uenighet om hvilket prinsipp som gjelder i Norge.¹²⁸ Bråthen argumenterer for at stiftelsesteorien må legges til grunn for å sikre rettsenhet med store deler av EU- og EØS-landene.¹²⁹ Tilsvarende argumenterer også Woxholth for.¹³⁰ Internasjonalt, herunder i EU- og EØS-landene, er det hovedsakelig stiftelsesteorien som blir anvendt.¹³¹ Slik ordlyden konstaterer, bygger nasjonalitetskravet på hovedseteteorien, grunnet kravet til hovedkontorets og setets geografiske plassering. Dette avviker fra stiftelsesteorien som råder i store deler av Europa.

4.3.2.4 Styresammensetningen i selskapet

Nasjonalitetskravet oppstiller også tilknytningskriterier for majoriteten av styret i selskapet som kan eie fiskefartøy med ervervstillatelse. Av deltakerloven § 5 andre ledd bokstav a fremgår det at «styrets flertall, herunder styrelederen, består av *norske statsborgere* som er *bosatt i Norge* og har *bodd her* i de to siste år» (min kursivering). Ordlyden i sin helhet oppstiller et strengt tilknytningskrav. Ordlyden tilsier at ikke bare majoriteten av styremedlemmene, men også selve styrelederen, må ha sterk tilknytning til Norge. Derimot oppstiller ordlyden ikke tilsvarende tilknytningskriterier for styrets mindretall.

Første tilknytningskriterium er at flertallet i styret og styrelederen må være «norske statsborgere». Ordlyden «norske statsborgere» fastslår at flertallet av styremedlemmene og styrelederen må ha norsk statsborgerskap etter statsborgerloven, jf. tolkningen av likelydende vilkår i første ledd. Statsborgerskap gjør enhver sterkt bundet til Norge. Dette understøtter hensynet til norsk suverenitet og hensynet til norsk kontroll. Tolker vi ordlyden isolert, indikerer den at tilknytningskriteriet bygger på statsborgerprinsippet. Ordlyden åpner imidlertid for at tilknytningskriteriet favner videre enn en strengt bokstavelig tolkning tilsier, jf. formuleringen «likestilt med norsk statsborger» i første ledd. Dette innebærer at en større personkrets kan innfri nasjonalitetskravet.

En eventuell utvidende tolkning krever holdepunkter i rettskildene. Ordlyden bestemmer at den som er «norsk statsborger *eller* likestilt med norsk statsborger» (min kursivering) har tilstrekkelig tilknytning. Dersom det var lovgivers intensjon å utvide tilknytningskriteriet slik det lyder i andre ledd, ville nok en likelydende formulering vært benyttet. Tolkningen kan dessuten uthule nasjonalitetskravet. Samtidig er tolkningstvilen påfallende når man leser bestemmelsen, og ikke kommentert i forarbeidene. Derimot kan en utvidelse av personkretsen i nasjonalitetskravet svekke hensynet til norskeid fiskeflåte. Majoriteten av styremedlemmene og styreleder har derfor kun tilstrekkelig tilknytning som norske statsborgere etter statsborgerloven.

Et annet tilknytningskriterium er at styrelederen og styreflertallet skal være «bosatt i Norge», og ha «bodd her i de to siste år». Til forskjell fra forannevnte kriterium, underbygger disse kriteriene at nasjonalitetskravet er en domisilregel. Ordlyden «bosatt» må tolkes på samme måte som i første ledd.¹³² Dermed må styreleder og flertallet være fastboende i Norge for å innfri tilknytningskriteriet. I tillegg må personkretsen ha «bodd» i landet de siste to år for å kunne være blant dem som styrer selskapet.

Etter alminnelig språkbruk omfatter ordlyden «bodd» den som har oppholdt seg et sted konsekvent over en lenger periode. Ordlyden avskjærer følgelig pendlere og nordmenn som har flyttet ut av landet. Ordlyden «bodd» kan dessuten tolkes som fortidsformen til «bosatt». Med dette menes at personkretsen eksempelvis har arbeidet, eller har hatt regelmessig familiesamvær i Norge de siste to årene.

¹²⁸ Ibid side 45.

¹²⁹ Ibid side 46.

¹³⁰ Woxholth (2021) side 100.

¹³¹ Woxholth (2021) side 100.

¹³² Se kapittel 4.2.3.

Denne tolkningen av «bodd» samsvarer med tolkningen av ordlyden «bosatt» i deltakerlovens første ledd. Hensynet til sammenheng i bestemmelsen tilsier derfor at styreleder og styremedlemmer reelt sett må bo, og faktisk ha bodd her, de siste par årene. Noe mindre vil neppe innfri tilknytningskriteriet. Tolkningen ivaretar dessuten hensynet til norsk kontroll.

Tilknytningskriteriet for styreflertallet og styrelederen etter deltakerloven har en viss likhet med tilsvarende tilknytningskriterium i aksjeloven. Etter aksjeloven § 6-11 første ledd må daglig leder og «minst halvdel av styrets medlemmer (...) være bosatt i en EØS-stat, Det forente kongerike Storbritannia og Nord-Irland eller Konføderasjonen Sveits». Kriteriet knytter seg til der personkretsen er «bosatt», altså hvor personen reelt sett bor. Ordlyden åpner imidlertid for at flere nasjonaliteter kan utgjøre styreflertallet og daglig leder. I prinsippet kan et norsk opprettet aksjeselskap i sin helhet være drevet og styrt av personer som ikke er norske, i tråd med aksjelovens nasjonalitetskrav. Forarbeidene indikerer at bestemmelsen er tilpasset EØS-avtalens regler.¹³³ Til dette kommer at grunnprinsippene i EU- og EØS-retten, deriblant etableringsfriheten og kapitalflyten, er viktige for norske aksjeselskaper.¹³⁴ Dersom tilknytningskravet i aksjeloven § 6-11 første ledd hadde vært strengere, ville det satt skranker for disse prinsippene. Likevel må jeg understreke at vilkåret «bosatt» har samme *meningsinnhold* i selskapsretten og i deltakerloven. Nøkkelforskjellen er derimot at en større personkrets kan innfri tilknytningskravet i aksjeloven enn i deltakerloven.

4.3.2.5 Eierkonstellasjon

Det tredje tilknytningskriteriet er at norske statsborgere «eier aksjer eller andeler svarende til minst 6/10 av selskapets kapital (...)».¹³⁵ Ordlyden «aksjer» tilsier en aksje i tradisjonell forstand, altså andelen av et selskap med begrenset økonomisk ansvar. Ordlyden «andeler» har et videre innhold, og sikter til andre måter å være eier i slike sammenslutninger. Analysen forutsetter at aksjeeieren eier én aksje i selskapet lik 60% av kapitalen.¹³⁶ Spørsmålet er hvilke eierkonstellasjoner som har sterk nok tilknytning til Norge for å innfri nasjonalitetskravet.

For å besvare problemstillingen, må vi avklare *hva eierskapet knytter seg til*. I norsk rett er eierbegrepet relasjonelt, og meningsinnholdet varierer med konteksten det leses i.¹³⁷ Slik henholdsvis Woxholth og Matre argumenterer for, er begrepet *i seg selv* ikke av interesse.¹³⁸ Snarere er det hvilke rettigheter man har som aksjeeier som er av betydning. Å være eier i aksjelovens forstand, kan være noe annet enn etter skatteloven. Det er imidlertid nærliggende å koble eierbegrepet med å ha eiendomsretten til et formuesgode.

For å illustrere eierskapets kompleksitet, er Rt. 2002 s. 747 (Ptarmigan Trust) interessant. Saken gjaldt en trustformue som var basert i Liechtenstein. De norske trusteeierne hadde blitt begunstiget av trustformuen, og dette reiste skatterettslige spørsmål. Staten anførte at norske skatteyttere eide halvparten av trustformuen etter daværende skattelov §§ 7-1 og 7-3 fordi den begunstiget dem. Motparten anførte at forvalterne av trustformuen utøvde eierbeføyelsene, og derfor var eierne.¹³⁹ Staten fikk medhold med dissens 4 til 1. Førstvoterende uttalte at det er mulig å «stille seg noe friere i forhold til det tradisjonelle privatrettslige eierbegrep» ved anvendelse av reglene om norsk-kontrollert utenlandsk selskap (NOKUS)

¹³³ Ot.prp. nr. 23 (1996–1997) side 147 og ot.prp. nr. 4 (1995–1996) side 3.

¹³⁴ Woxholth (2021) side 97.

¹³⁵ Deltakerloven § 5 andre ledd bokstav a.

¹³⁶ Aksjeloven § 3-1 andre ledd, jf. § 4-1 første ledd.

¹³⁷ Woxholth (2021) side 58.

¹³⁸ Woxholth (2021) side 58 og Matre (2001) side 396.

¹³⁹ Ptarmigan Trust-dommen side 755 til 756.

på formuesmasser opprettet i annet land etter engelske regler om trusts.¹⁴⁰ Premisset *illustrerer* at eierbegrepet ikke har et sementert innhold. Begrepet må ses i en større sammenheng for å avgjøre om tilknytningen er tilstrekkelig for å anses som eier i rettslig forstand. Premisset er tilsluttet i senere rettspraksis.¹⁴¹

Analysen av spørsmålet om hvilke eierkonstellasjoner som innfrir nasjonalitetskravet beror på eierbegrepets kontekst, som er deltakerloven. Vi må derfor ta utgangspunkt i den, før den alminnelige selskapsretten vurderes. En naturlig språklig forståelse av ordlyden «eier» tilsier at man har et formuesgode i sin faktiske og rettslige rådighet. Ordlydens kjerne omfatter den som fritt kan disponere over formuesgodet sitt. Likevel bestemmer ikke ordlyden i seg selv hvor sterk tilknytning som må foreligge for at personene som har andeler i selskapet, skal anses som «eier». Begrepet «eier» har en klar kjerne, men en uklar rekkevidde i denne sammenheng. Forarbeidene til deltakerloven inneholder imidlertid tolkningsbidrag. Proposisjonen er særlig relevant, men merknadene til § 5 vurderer ikke spørsmålet.¹⁴² Merknadene til § 4 kommenterer derimot tilknytningskriteriet «eier». Paragraf 4 oppstiller kravene for å få ervervstillatelse, og har derfor overføringsverdi ved tolkningen av § 5. Etter § 4 andre ledd kan ervervstillatelse bare «gis til fartøyets *eier* for ett bestemt fartøy» (min kursivering). Ordlyden «eier» sikter til den som fritt kan disponere over formuesgodet, altså fiskefartøyet. Departementet presiserer at bestemmelsen sikter til «fiskefartøyets reelle eier» fordi formålet med § 4 andre ledd er «å hindre leasing eller andre former for utleie».¹⁴³

Ved første øyekast oppstiller slutningen et paradoks: Eierbegrepet er substansielt, samtidig som det innebærer en *begrensing av disposisjonsretten*. Standpunktet understreker derimot at rettssubjektet med ervervstillatelse ikke kan disponere over fiskefartøyet til uvedkommende.¹⁴⁴ Departementet presiserer at *eierskapet av fiskefartøyet* må være reelt. Å *eie en aksje*, er ikke nødvendigvis sammenfallende med å *eie et fiskefartøy*. Eierbegrepet knytter seg da til to ulike formuesgoder i henholdsvis deltakerloven §§ 4 og 5. Slutningene fra proposisjonen bør derfor ha begrenset vekt ved tolkningen av «eier aksjer eller andeler» i nasjonalitetskravet.

Likevel bør begrensningen av eierrettighetene overfor tredjemenn ikke utledes isolert. I merknadene til § 4 poengterer departementet at forutsetningen for ervervstillatelse er at «det selskap eller den sammenslutning som står som eier av fartøyet, også er den reelle eier».¹⁴⁵ Slutningen gir to tolkningsresultater. På den ene siden tilsier slutningen at tilknytningskriteriet «eier» har en rettslig og faktisk side. Da er ikke formelt eierskap tilstrekkelig for å innfri nasjonalitetskravet. I bekreftende fall er tilknytningskravet til aksjeeierne strengt. På den andre siden peker slutningen til selskapet *som eier fiskefartøyet*, ikke *personkretsen som eier aksjene* i dette selskapet, nemlig aksjeeierne. Ettersom eierbegrepet er relasjonelt, svekker dette overføringsverdien til forarbeidene ytterligere.

Tvetydigheten gjør NOU 2002: 13 særlig relevant, som ble avgitt etter proposisjonen, men før nasjonalitetskravet ble innført i deltakerloven. Utvalget vurderer ikke innholdet i «eier»-kravet for aksjeeiere direkte. Eksempelvis nevner ikke utvalget formuleringen «reelle eier», som proposisjonen benytter. Samtidig kan vi ikke utlede slutninger fra en slik antitese. Av interesse her, er utvalgets uttalelser om eierskapskriteriet i deltakerloven § 6 andre ledd. Der er det bestemt at selskapet må bestå av personer med minst «50 pst. av eierinteressene og faktisk (...) kontroll over virksomheten». Tilknytningskriteriet beror på en konkret vurdering

¹⁴⁰ Ibid side 756.

¹⁴¹ Se eksempelvis HR-2020-2060-A avsnitt 30.

¹⁴² Ot.prp. nr. 67 (1997–1998) side 44.

¹⁴³ Ot.prp. nr. 67 (1997–1998) side 43.

¹⁴⁴ Ot.prp. nr. 67 (1997–1998) side 43.

¹⁴⁵ Ot.prp. nr. 67 (1997–1998) side 43.

av «kvaliteten ved et eierskap».¹⁴⁶ Momenter av betydning er «innflytelse på og kontroll med utøvelsen av eierskapet».¹⁴⁷ Nasjonalitets- og aktivitetskravet opererer med likelydende begreper, og er nært sammenkoblet i praksis. Derfor er slutningene relevante. Følgelig kan *kvaliteten på eierskapet* fungere som vurderingstema for fastleggelsen av hva det innebærer å være «eier [av] aksjer eller andeler».¹⁴⁸ Spørsmålet er når kvaliteten på eierskapet tilfredsstillende nasjonalitetskravet.¹⁴⁹

Problemstillingen kommer på spissen i relasjon til aksjeeierrettighetene til aksjeeieren. En aksjeeier kan ha økonomiske, dispositive og forvaltningsmessige rettigheter.¹⁵⁰ Ordlyden «eier» er lite retningsgivende for spørsmålet. Forarbeidene til deltakerloven differensierer heller ikke mellom de ulike aksjeeierrettighetene, annet enn i forhold til stemmeavgivning. Derfor har den alminnelige selskapsretten betydning.

Aksjeloven definerer ikke aksjeeierbegrepet, og regulerer ikke når man anses som aksjeeier. Forarbeidene inneholder få tolkningsbidrag. Systematikken i aksjeloven tilsier derimot at aksjeeierbegrepet situasjonsbestemt, hvor konkrete begivenheter i selskapet utløser aksjeeierrettighetene.¹⁵¹ Her er aksjeloven § 4-2 første ledd illustrerende. Den bestemmer at *aksjeerverver* kan utøve rettighetene «som tilkommer en aksjeeier når ervervet er innført i aksjeeierboken», eller når eierskapet er «meldt og godtgjort».¹⁵² Ordlyden tilsier at man ikke anses som aksjeeier med tilhørende rettigheter før registrering. Regelen er imidlertid knyttet til overdragelse av aksjer, og gir derfor ikke uttrykk for et alminnelig aksjeeierbegrep. Dette kan underbygges av juridisk teori, hvor det er lagt til grunn at aksjeeierbegrepet er konkret og ikke kan «fastsettes generelt på grunnlag av en enkeltbestemmelse.»¹⁵³ Hensynet til lovgiverviljen, og hensynet til aksjeeierens konkrete interesser i typetilfellet, taler for at aksjeeierbegrepet må vurderes konkret. I bekreftende fall vil aksjeeieren ha sterk nok tilknytning til selskapet i noen tilfeller, og ikke nødvendigvis i andre. Deltakerloven § 5 andre ledd bokstav a må følgelig vurderes konkret hva gjelder om tilknytningskriteriet «eier» er innfridd.

4.3.2.6 Finansiering av selskapet og betydningen for eierskapskriteriet

Aksjeeierkriteriet knytter seg til «minst 6/10 av selskapets kapital».¹⁵⁴ Ordlyden oppstiller et tilknytningskrav mellom den enkelte aksjeeieren, og «kapital[en]» til det aktuelle selskapet. En naturlig språklig forståelse av ordlyden «kapital» peker til selskapets formue. Ordlyden har en udefinert rekkevidde. Forarbeidene presiserer imidlertid at eierskapet gjelder «60% av aksje- eller andelskapitalen».¹⁵⁵ Utover dette, presiserer ikke forarbeidene hva aksjekapitalen kan bestå av, uten å komme i konflikt med nasjonalitetskravet. Spørsmålet er hva aksjekapital er i deltakerlovens forstand, og i hvilken grad aksjeeieren kan disponere over den uten å miste tilknytningen til selskapet.

Vurderingen beror på samspillet mellom deltakerloven og den alminnelige selskapsretten. Aksjeloven § 3-1 første ledd bestemmer at aksjekapitalen må være

¹⁴⁶ NOU 2002: 13 side 73.

¹⁴⁷ NOU 2002: 13 side 73.

¹⁴⁸ Deltakerloven § 5 andre ledd bokstav a.

¹⁴⁹ Se kapittel 4.3.2.6 for vurdering av aksjeklasser.

¹⁵⁰ Woxholth (2021) side 59 og Bråthen (2019) side 101.

¹⁵¹ Matre (2001) side 400.

¹⁵² Etter deltakerloven § 9 første ledd må overdragelse av andeler i selskap godkjennes av departementet.

¹⁵³ Matre (2001) side 403.

¹⁵⁴ Deltakerloven § 5 andre ledd bokstav a.

¹⁵⁵ Ot.prp. nr. 67 (1997–1998) side 44.

på minst NOK 30.000.¹⁵⁶ Aksjeeieren betaler innskudd tilsvarende verdien til den bestemte aksjekapitalens størrelse, etter sin andel i selskapet.¹⁵⁷ Den reelle egenkapitalen til aksjeselskapet består av innskutt aksjekapital, og selskapets opptjente midler.¹⁵⁸ Her er aksjekapitalen av interesse. Må aksjekapitalen bestå av aksjeeierens egne eiendeler, eller kan innskuddet være lånt fra en annen aktør, uten at dette er i strid med nasjonalitetskravet?

Aksjeloven § 2-1 andre ledd fastslår at aksjeinnskudd kan gjøres med «andre eiendeler enn penger». Etter alminnelig språkbruk tilsier ordlyden «eiendeler» at aksjekapitalen må betales med kontantinnskudd som faktisk tilhører aksjeeieren selv. Regelen må ses i sammenheng med aksjeloven § 2-7. Første punktum bestemmer at eiendeler som «ikke kan balanseføres etter regnskapsloven», ikke kan brukes som aksjeinnskudd. Ordlyden omfatter *omsettelige* eiendeler. Forarbeidene fremhever at aksjeinnskuddet må skape verdier for selskapet.¹⁵⁹ Vilkåret omfatter både realobjekter og finansobjekter.¹⁶⁰ Vi kan derfor slå fast at aksjeloven ikke regulerer aksjekapitalens opphav. Avgjørende er ikke hvem eller hvor eiendelene kommer fra, kun at de er verdiskapende.

Videre er det interessant å kort se til panteretten. Pantereglene tilsier forutsetningsvis at panthaver ikke blir *eier* av formuesgodet når det pantsettes.¹⁶¹ Noe annet ville vært prosessdrivende, og vanskeliggjort tilgangen på kapital for privatpersoner og næringslivet. Utgangspunktet er at eieren av et formuesgode fritt kan pantsette det, så fremt andre regler ikke er begrensende. Fra dette generelle standpunktet, må vi vende tilbake til aksjeloven. Etter § 4-8 første ledd kan aksjeeieren pantsette sin (her:) majoritetsaksje.¹⁶² Dessuten følger dette implisitt av panteloven § 4-1 andre ledd. Ser vi aksjeloven og panteloven samlet, tilsier lovene at aksjeeierens betaling av aksjekapitalen kan være et lån, hvor majoritetsaksjen kan pantsettes som sikkerhet.

Den alminnelige selskapsretten, herunder aksjeloven og panteloven, er imidlertid ikke automatisk bestemmende for tolkningen av deltakerloven. Vi må undersøke om tilsvarende disposisjonsfrihet også gjelder for aksjeeieren av «minst 6/10 av selskapets kapital».¹⁶³ Ordlyden «svarende til (...) selskapets kapital» tilsier at aksjeinnskuddet som utgjør aksjekapitalen, må være verdiskapende. Forarbeidene har ikke vurdert vårt tolkningsspørsmål. Hensynet til harmoni med den alminnelige selskapsretten, sammenholdt med ordlyden og de tause forarbeidene, tilsier at aksjekapitalen kan bestå av ethvert formuesgode av omsettelig verdi, både aksjeeierens egne penger eller lån fra en annen aktør.

Likevel er vurderingen av om aksjeeieren *faktisk* eier majoritetsaksjer svarende til minst 6/10 av selskapets kapital, konkret.¹⁶⁴ Som nevnt, stenger ikke ordlyden for lånefinansiering av aksjekapitalen. Forarbeidene berører konkrete typetilfeller, blant annet utredes finansiering av fiskefartøyets *drift*.¹⁶⁵ Utvalget konstaterte videre at det ikke var grunn til å øke graden av utenlandske eierinteresser i norsk fiskeflåte, og lot grensen «bli stående på maksimum 40% av aksjekapitalen.»¹⁶⁶

¹⁵⁶ Allmennaksjeloven § 3-1 har likelydende regler om aksjekapital, med minimumsbeløp på NOK 1.000.000.

¹⁵⁷ Ot.prp. nr. 23 (1996–1997) side 28.

¹⁵⁸ Aarbakke mfl. (2024) Kommentar til aksjeloven kapittel 3, underkapittel 4, punkt 4.1.

¹⁵⁹ Ot.prp. nr. 23 (1996–1997) side 132, jf. side 38 og 39.

¹⁶⁰ Aarbakke mfl. (2017) side 134.

¹⁶¹ Lov 8. februar 1980 nr. 2 om pant (panteloven) § 1.

¹⁶² Jeg forutsetter at vedtektene ikke begrenser adgangen til å aksjer, jf. aksjeloven § 4-8 første ledd.

¹⁶³ Deltakerloven § 5 andre ledd bokstav a.

¹⁶⁴ Se kapittel 4.3.2.4.

¹⁶⁵ NOU 2002: 13 kapittel 6 og 9.

¹⁶⁶ NOU 2022: 13 side 76.

Begrunnelsen var at andre land hadde lignende begrensning.¹⁶⁷ Etter mitt syn kan det stilles spørsmål ved slutningens vekt i dag grunnet alderen, og fordi fiske-ribransjen har utviklet seg i en internasjonal retning. Rettskildefaktorene tilsier her at nasjonalitetskravet avskjærer utenlandsk finansiering av aksjekapitalen som majoritetsaksjeeieren må skyte inn i selskapet.

Når det er sagt, har jeg ikke over trukket inn formålsparagrafen i analysen enda. Ettersom ordlyden ikke avskjærer utenlandsk finansiering av aksjekapitalen, og forarbeidenes standpunkt er over 20 år gammelt, blir deltakerloven § 1 interessant. Vi tenker oss et eksempel hvor den norske majoritetsaksjeeieren har lånt penger fra en utenlandsk finansieringsinstitusjon for å betale aksjekapitalen. Den norske majoritetsaksjeeieren har pantsatt sin aksje i selskapet som eier fiskefartøyet, som sikkerhet for lånet.¹⁶⁸ Selskapet er opprettet etter norsk lov og de øvrige tilknytningskriteriene i nasjonalitetskravet er innfridd. Majoritetsaksjen er i den norske statsborgeren sitt eie, både formelt og faktisk. Problemet er at aksjekapitalen stammer fra et utenlandsk lån, hvor majoritetsaksjen er pantsatt. Er tilknytningskriteriet innfridd? Aksjeeieren er faktisk og formell *eier* majoritetsaksjen fordi hen fritt kan disponere over den, og har aksjerettigheter. De utbetalte pengene fra den utenlandske finansieringsinstitusjonen, tilfaller dessuten aksjeeieren. Rettskildefaktorene i avsnittet over tilsier at eksempelet her, ikke innfrir nasjonalitetskravet. *Formålsbestemmelsen* gjør imidlertid vurderingen tvilsom. Hensynet til næringslivets utvikling står mot hensynet til norsk kontroll og hensynet til norskeid fiskeflåte.

Som vi konstaterer, blir *panthaver ikke automatisk eier av formuesgodet som pantsettes*. Så fremt det pantsatte formuesgodet ikke tvangsselges, skaper ikke eksempelet problemer. Etter hvert som fiskefartøyet utøver fiske, vil driften av selskapet forutsetningsvis generere inntekter som nedbetaler lånet. Hensynet til økonomisk vekst og næringslivets utvikling, som følger av deltakerloven § 1, taler for at eksempelet innfrir nasjonalitetskravet. Dette samsvarer dessuten med den bakenforliggende selskapsretten. Likevel er begrensningen av utenlandsk finansiering begrunnet med hensynet til norsk kontroll. Et lån gir kreditor makt fordi det gis på dennes premisser, og fordi det pantsatte formuesgodet kan tvangsselges.¹⁶⁹ Den norske majoritetsaksjeeieren er derfor underkastet den utenlandske finansieringsinstitusjonen. I så måte kommer eksempelet i konflikt med målet om norsk kontroll, og at norske interesser skal begunstiges av fisket. Den konkrete vurderingen av om tilknytningskriteriet er innfridd ligger hos forvaltningen, og deres frie skjønn avgjør hvilke hensyn som veier tyngst i tvilstilfellene. Det endelige tolkningsresultatet må i tillegg være innenfor de rettslige rammene til reservasjonen mot EØS-avtalen.¹⁷⁰ Eksempelet viser hvordan rettstilstanden her er noe uklar.

De øvrige reglene i deltakerloven kan imidlertid være retningsgivende. Deltakerloven § 10 bestemmer at ervervstillatelsen bortfaller når «eieren taper eienomsretten» til fiskefartøyet, slik som ved «tvangssalg».¹⁷¹ Ordlyden «tvangssalg» omfatter ufrivillig salg av *fiskefartøyet*, typisk ved konkurs eller betalingsmislighold. Forarbeidene har ikke relevante tolkningsbidrag til vår problemstilling.¹⁷² Regelen gjelder derimot et annet formuesgode enn aksjer. Hensynet bak § 10 er at ervervstillatelsen er strengt 'personlig' til rettssubjektet som eier fiskefartøyet,

¹⁶⁷ NOU 2002: 13 side 76.

¹⁶⁸ For analyse panterettens forhold til utøvelsen av fiskerivirksomhet, se Rt. 2009 s. 1502 (Barents Eagle) og Falkanger (2017).

¹⁶⁹ Aksjeloven § 4-8 fjerde ledd og lov 26. juni 1992 nr. 86 om tvangfullbyrdelse (tvangfullbyrdseloven) kapittel 10.

¹⁷⁰ Se kapittel 3.

¹⁷¹ Se også forskrift 7. desember 2012 nr. 1144 om ervervstillatelse, registrering og merking av fiskefartøy mv. (ervervstillatelsesforskriften) § 6 flg.

¹⁷² Se likevel ot.prp. nr. 67 (1997–1998) på side 47, hvor departementet understreket at panthaver i konkurstilfeller er underlagt særlige regler inntil vedkommende kan gis ervervstillatelse.

altså *søkeren* som fikk ervervstillatelsen etter § 4. Hverken formuesgodet eller hensynet bak nasjonalitetskravet, nemlig norsk kontroll, sammenfaller med regelen i § 10. Bestemmelsen er derfor lite relevant for vårt eksempel.

Ut fra de presenterte rettskildedefaktorene, kan det sies at rettstilstanden er noe uklar. Likevel kan forvaltningens håndhevelse av tilknytningskriteriet *illustrere* rettskildedefaktorene som er avgjørende i praksis. Et eksempel er Maniitsoq-saken. Saken gjaldt søknad om nytildeling av snøkrabbetillatelse for et fiskefartøy. Dette var eid av et aksjeselskap, hvor en norsk statsborger eide 100% av aksjene. Derimot forelå det en avtale med et utenlandsk selskap som finansierte aksjeselskapet. Det samme utenlandske selskapet skulle tegne aksjer i aksjeselskapet pålydende 40% hvis ervervstillatelse ble gitt. Departementet vurderte situasjonen som at den utenlandske aktøren hadde «påatt seg en betydelig økonomisk risiko for driften av [aksjeselskapet] (...) som etter vår vurdering ikke er forenelig med nasjonalitetskravets (...) formål.»¹⁷³ Søknaden ble avslått.

Et annet eksempel er Hebjar Holding-saken. Denne saken gjaldt søknad om endring i eiersammensetning i et aksjeselskap som eide et fiskefartøy. Dette selskapet var eid av et holdingselskap, som var indirekte eid av en dansk statsborger. Vedkommende hadde lånt det norske selskapet NOK 187,5 millioner og DKK 52,1 millioner. Målet var at to norske statsborgere, som begge var aktive fiskere, sammen skulle eie 60% av aksjeselskapet, mens den danske statsborgeren indirekte skulle eie de resterende 40% av selskapet. Departementet vektla også her den økonomiske risikoen til den utenlandske aktøren, og la til grunn at selskapsformen ikke var forenelig med nasjonalitetskravets formål. Søknaden ble avslått.¹⁷⁴

Nasjonalitetskravet har derfor strengere krav til finansieringen av selskaper enn den alminnelige selskapsretten.¹⁷⁵ Analysen, sett i lys av forvaltningssakene, reiser spørsmål ved om forvaltningen har kompetanse til å innfortolke en begrensning av utenlandsk finansiering i nasjonalitetskravet. Selv der tilknytningskriteriene er innfridd, har finansieringen av aksjeinnskuddet stor betydning for om nasjonalitetskravet er oppfylt i praksis. Avslagene begrunnes med frykten for at den utenlandske finansieringen skal true den norske majoriteten i selskapet. *Vilkårene* i deltakerloven § 5 blir ikke avgjørende. Forvaltningen anvender formålsbetraktninger, og sitt frie skjønn, i vurderingen av tolkningsspørsmålene som nasjonalitetskravet reiser.

Analysen peker i to ulike retninger. På den ene siden har vi behovet for norsk kontroll, og ivaretagelsen av denne gjennom sterke begrensninger på utenlandsk finansiering. I tillegg kommer det faktum at ingen har rettskrav på ervervstillatelse. På den andre siden blir forvaltningen mektig gjennom sitt frie skjønn, og innfortolker kriterier i nasjonalitetskravet med henvisning til deltakerlovens formål. Når rettskildene ikke tematiserer finansieringen av selskapet, herunder aksjeinnskudd, kan forvaltningspraksisen være problematisk. Dessuten må forvaltningen holde rettsanvendelsen innenfor de rettslige rammene som følger av reservasjonen mot EØS-avtalen.¹⁷⁶

4.3.2.7 Stemmeavgivning, vedtekter og aksjonæravtaler

Det siste tilknytningskriteriet i nasjonalitetskravet er at aksjeeierne «kan utøve stemmerett i selskapet med minst 6/10 av stemmene».¹⁷⁷ Ordlyden «stemmerett» peker til voteringsrettigheter. Ordlyden «kan utøve stemmerett» tilsier at stemmeretten *må være reell*, og at aksjeeieren faktisk har innflytelse over selskapet. Stemmeretten er nøkkelen til at den norske kontrollen blir bevart i selskapet. Denne

¹⁷³ Nærings- og fiskeridepartementet (4. februar 2025) side 3.

¹⁷⁴ Nærings- og fiskeridepartementet (26. april 2024) side 3.

¹⁷⁵ Se kritikk i Falkanger (2017) side 32.

¹⁷⁶ Se kapittel 3.

¹⁷⁷ Deltakerloven § 5 andre ledd bokstav a.

rettigheten har spesielt betydning for å påvirke vedtektene, og hvordan selskapet skal driftes. Da unngår fiskerimyndighetene at norske aksjeeiere presses ut av eget styre. Som majoritetsaksjeeiere kan derfor 'den norske delen' av selskapet kaste ut de utenlandske eierinteressene, og ikke motsatt. Denne tolkningen underbygges i forarbeidene.¹⁷⁸

Deltakerloven regulerer ikke stemmerett og generalforsamling nærmere. Aksjeloven er derfor av betydning. Det er generalforsamlingen som er selskapets øverste myndighet.¹⁷⁹ Enhver aksjeeier har en umistelig rett til å delta på denne.¹⁸⁰ Derimot har ikke enhver aksjeeier *de samme rettighetene* under en generalforsamling. På generalforsamlingen blir blant annet vedtektene utarbeidet og endret. Etter aksjeloven § 5-18 første ledd andre punktum kan vedtektene bare endres ved 2/3 flertall hos de som stemmer, og hos de som er aksjeeiere lik minst 2/3 av selskapets aksjekapital.¹⁸¹ Spørsmålet er hvordan dette har betydning for nasjonalitetskravet i deltakerloven.

Deltakerloven bygger på en forutsetning om at reell stemmerett gir innflytelse over selskapet, herunder vedtektene, jf. ordlyden i deltakerloven § 5 andre ledd bokstav a. Nasjonalitetskravet innebærer at den avgjørende kontrollen i selskapet skal ligge hos norske statsborgere. Derfor er det norske statsborgere som utgjør majoriteten av aksjeeierne, med tilhørende aksjekapital. Disse tilknytningskriteriene påvirker også stemmene til aksjeeierne. Kravet til stemmeretten innebærer at norske statsborgere, aksjeeierne, alltid bestemmer over selskapet.¹⁸² Stemmerett gir mye makt i et selskap, og dette begrunner hvorfor nasjonalitetskravet har stemmeretten som tilknytningskriterium.

På bakgrunn av tilknytningskriteriet om stemmerett, må vi vurdere om nasjonalitetskravet er innfridd dersom selskapet er strukturert i aksjeklasser. Før vi kan besvare spørsmålet, må aksjeklasser forklares nærmere. Dette aktualiserer aksjeloven § 5-3. Etter første ledd tredje punktum kan vedtektene begrense stemmeretten til gitte aksjeklasser.¹⁸³ Formålet er å kanalisere makten i selskapet til en sterkere gruppe.¹⁸⁴ Aksjeklasser deles ofte i A-aksjer og B-aksjer. Førstnevnte gir aksjeeieren alle aksjerettigheter, og sistnevnte begrenser aksjeeierens aksjerettigheter.¹⁸⁵ Utøvelsen av aksjeeierrettigheter beror på hvilken aksjeklasse den aktuelle aksjeeieren er plassert i. Aksjeeierrettighetene aktualiseres hovedsakelig under generalforsamlingen.

I deltakerloven er relasjonen til aksjeklasser ikke direkte regulert. Forarbeidene uttaler imidlertid at det aktuelle selskapet kan være inndelt i ulike aksjeklasser, uten å bryte med deltakerlovens regler.¹⁸⁶ Forutsetningen er at aksjeklassene ikke frarøver majoritetsaksjeeierne den norske kontrollen over selskapet.¹⁸⁷ Likevel må det presiseres at forarbeidsuttalelsene er gitt til § 6 andre ledd. Som vi har sett, bygger nasjonalitetskravet på hensynet til norskeid fiskeflåte, og aktivitetskravet bygger på hensynet til fiskereid fiskeflåte. Begge bestemmelsene regulerer eierinteressene i selskapet, hvilket knytter dem nært sammen. Derfor må tolkningsbi-

¹⁷⁸ Ot.prp. nr. 67 (1997–1998) side 45. Merknadene til § 5 kommenterer ikke vilkåret, men i vurderingen av § 6 skilles det mellom aksjerettighetene til de ulike aksjeklassene i analysen av hvem som har kontroll i selskapet. Se også NOU 2002: 13 side 22.

¹⁷⁹ Aksjeloven § 5-1 første ledd og ot.prp. nr. 23 (1996–1997) side 58.

¹⁸⁰ Aksjeloven § 5-2 første ledd.

¹⁸¹ Se også aksjeloven § 2-1 første ledd og 4-1 første ledd.

¹⁸² NOU 2002: 13 side 73. Se også side 37, hvor tilsvarende legges til grunn i aksjeloven.

¹⁸³ Allmennaksjeloven § 5-4 første ledd fjerde punktum bestemmer at begrensning av stemmeretten til over halvparten av aksjekapitalen må godkjennes av departementet. Se ellers aksjeloven § 4-1 første ledd.

¹⁸⁴ Bråthen (2019) side 176.

¹⁸⁵ Aksjeloven § 4-1 første ledd.

¹⁸⁶ Ot.prp. nr. 67 (1997–1998) side 45.

¹⁸⁷ Ot.prp. nr. 67 (1997–1998) side 45 og NOU 2002: 13 side 22.

dragene ha noe vekt her. Vi kan da slå fast at aksjeeiere med B-aksjer, altså manglende stemmerett, ikke innfrir nasjonalitetskravet. Dette vil ikke bare være i tråd med ordlyden, men også hensynet til norsk kontroll. Et annet resultat er neppe mulig, selv der aksjeeieren av B-aksjen er norsk statsborger.

Et annet spørsmål stemmeavgivningskriteriet reiser, er den rettslige betydningen av aksjeeieravtaler i selskapet som eier fiskefartøyet. Aksjeeieravtaler, eller aksjonæravtaler, er ikke uttrykkelig regulert i hverken aksjeloven eller allmennaksjeloven.¹⁸⁸ En aksjeeieravtale er mellom minst to aksjeeiere, og regulerer hovedsakelig aksjerettighetene til partene i avtalen.¹⁸⁹ Giertsen trekker stikkordene «maktkonsentrasjon og maktspredning» frem som kjernen i aksjeeieravtaler.¹⁹⁰ Gjennom en aksjeeieravtale kan minoritetsaksjeeiere eller andre aktører, eksempelvis utenlandske eierinteresser, sikre seg innflytelse i selskapet. Denne avtalefriheten utfordrer hensynet til norsk kontroll som nasjonalitetskravet bygger på. Problematikken er drøftet i NOU 2002: 13. Utvalget trekker primært frem at aksjeeieravtaler i seg selv ikke er ulovlig, men at disse ikke må omgå deltakerlovens regler.¹⁹¹ En majoritetsaksjeeier med stemmerett i henhold til deltakerloven § 5 andre ledd bokstav a, kan ikke pålegges å stemme på vegne av en utenlandsk aktør uten stemmerett i henhold til en aksjeeieravtale. I dette eksempelet har gjerne den utenlandske aktøren finansiert store deler av selskapet, og ønsker derfor kontroll. Innflytelsen må imidlertid holde seg innenfor begrensningene som følger av bestemmelsen, for at tilknytningskriteriet til nasjonalitetskravet skal være innfridd.

4.3.3 Partrederi

Nasjonalitetskravet oppstiller tilknytningskriterier for andre selskapsformer enn aksjeselskap og allmennaksjeselskap. Deltakerloven § 5 andre ledd bokstav b bestemmer at partrederi, på nærmere vilkår, kan innfri nasjonalitetskravet.¹⁹²

Ordlyden «partrederi» er ikke legaldefinert i deltakerloven, og peker derfor til sjøloven. Forarbeidene til deltakerloven drøfter heller ikke partrederiet som en type sammenslutning som kan innfri nasjonalitetskravet.¹⁹³ Sjøloven § 101 første ledd definerer partrederi som et «selskap som har til *formål å drive rederivirksomhet* og hvor medlemmene hefter ubegrenset for selskapets forpliktelser, enten solidarisk eller i forhold til sine andeler i selskapet.» (min kursivering). Etter alminnelig språkbruk tilsier ordlyden «formål å drive rederivirksomhet» at sammenslutningen skal bygge, drifte og utvikle fartøy. Selskapsformen er derfor betinget av *aktiviteten til selskapet*, og er derfor mest utbredt i den maritime næringen.¹⁹⁴ Med legaldefinisjonen i mente, må vi undersøke tilknytningskriteriene som gjelder for partrederi.

Vilkåret «medlemmene» i sjøloven § 101 første ledd sikter til fysiske og juridiske personer.¹⁹⁵ Tilsvarende formulering er benyttet i deltakerloven § 5 andre ledd bokstav b. Det er partrederiets medlemmer som skal hefte «ubegrenset for selskapets forpliktelser». Ordlyden «ubegrenset for selskapets forpliktelser» tilsier at det aktuelle medlemmet har et ubegrenset økonomisk ansvar for selskapet. Det omfattende økonomiske ansvaret hos enkeltmedlemmet er karakteristisk for partrederier. Medlemmene, som i deltakerloven må være norske statsborgere, har

¹⁸⁸ Bråthen (2019) side 86.

¹⁸⁹ Giertsen (2002) side 533.

¹⁹⁰ Ibid side 533.

¹⁹¹ NOU 2002: 13 side 74.

¹⁹² Se kapittel 4.3.1.

¹⁹³ Partrederi som selskapsform er tematisert i relasjon til andre rettsspørsmål enn det foreliggende. Se eksempelvis ot.prp. nr. 67 (1997–1998) side 44 til 45.

¹⁹⁴ Lovavdelingen (2008).

¹⁹⁵ Forutsetningsvis sjøloven § 103 andre ledd.

derfor sterk økonomisk tilknytning til selskapet. Tilknytningskriteriet bidrar til å bevare norsk kontroll i det aktuelle partrederiet.

Nasjonalitetskravet forutsetter videre at «norske statsborgere er medeiere for minst 6/10». Ordlyden «norske statsborgere» peker til fysiske personer som har norsk statsborgerskap i henhold til statsborgerloven.¹⁹⁶ Kun norske statsborgere kan samlet utgjøre majoritetsandelen av eierskapet i partrederier for å ha tilstrekkelig tilknytning til Norge. Ordlyden «medeiere for minst 6/10» er derimot vag. Spørsmålet er hvorvidt tilknytningskriteriet «medeier» skal tolkes likt for partrederier, som for aksjeselskaper og allmennaksjeselskaper.

Ordlyden «medeier» stammer fra eierbegrepet, som allerede er analysert.¹⁹⁷ Etter alminnelig språkbruk tilsier ordlyden «medeiere» at flere rettssubjekter i fellesskap har formuesgodet i sin rettslige og faktiske rådighet. Eierbegrepet er relasjonelt, og må fastlegges konkret. Forarbeidene til deltakerloven kommenterer eierbegrepet sporadisk i relasjon til partrederier. I merknadene til § 4, nevnes to stikkord som er retningsgivende.¹⁹⁸ For det første understreker departementet at ervervstillatelse skal tilfalle fartøyets «reelle eier». Standpunktet tilsier at eierbegrepet har en faktisk side, men har samtidig begrenset overføringsverdi til § 5.¹⁹⁹ For det andre presiserer departementet på samme side at ervervstillatelsen bortfaller når innehaveren «taper eiendomsretten» til fiskefartøyet. Riktignok underbygger utsagnet at eierbegrepet er substansielt. Likevel er det ikke avgitt i en vurdering av eierkonstellasjonen til partrederier, men som generell merknad til § 4. Overføringsverdien er derfor begrenset, men stikkordene viser hva som ligger i tilknytningskriteriet. Dermed er det lite direkte overførbare tolkningsbidrag fra forarbeidene for partrederier, slik som for aksjeselskaper.

Hensynet til sammenheng internt i deltakerloven tilsier imidlertid at «medeier» har en faktisk og formell side. Hvis tilknytningskriteriet «medeier» tolkes på samme måte som tilsvarende formulering i bokstav a, sikrer vi harmoni i nasjonalitetskravet. I tillegg klargjør ensartede tolkninger rettstilstanden, og sikrer forutberegnelighet for fiskerinæringen og forvaltningen. Tolkningen vil imidlertid gjøre nasjonalitetskravet relativt strengt, som uansett vil være i overenskomst med formålet til deltakerloven. De nokså strenge tilknytningskriteriene for partrederier, kan være utfordrende for fiskerinæringen å innfri. Dessuten begrenses tilgangen til utenlandsk kapital og kompetanse.

4.3.4 Kommandittselskaper

Den siste selskapsformen som kan innfri nasjonalitetskravet er kommandittselskaper.²⁰⁰ Ordlyden «kommandittselskap» er ikke definert i deltakerloven, og peker derfor mot selskapsloven.²⁰¹ Et kommandittselskap består av minst én deltaker som er ubegrenset ansvarlig for selskapets forpliktelser (komplementar), og minst én annen med begrenset ansvar til en fastsatt sum for selskapets forpliktelser uten å være stille deltaker (kommandittist).²⁰² Deltakerne i kommandittselskapet har henholdsvis ubegrenset og begrenset økonomisk ansvar for selskapets forpliktelser. Det er hovedsakelig skipsnæringen som benytter kommandittselskap som selskapsform.²⁰³

¹⁹⁶ Villkåret må tolkes likt som i resten av deltakerloven § 5. Se kapittel 4.2.2.

¹⁹⁷ Se kapittel 4.3.2.4.

¹⁹⁸ Ot.prp. nr. 67 (1997–1998) side 43.

¹⁹⁹ Se kapittel 4.3.2.4 for nærmere vurdering av forarbeidets overføringsverdi til oppgavens problemstilling.

²⁰⁰ Deltakerloven § 5 andre ledd bokstav c.

²⁰¹ Lov 21. juni 1985 nr. 83 om ansvarlige selskaper og kommandittselskaper (selskapsloven).

²⁰² Selskapsloven § 1-2 første ledd bokstav e, jf. bokstav f og bokstav g.

²⁰³ Ot.prp. nr. 47 (1984–1985) side 24 til 25.

Nasjonalitetskravet for kommandittselskaper krever at det aktuelle eierskapet består av «norske statsborgere». Ordlyden må forstås likt som ellers i deltakerloven § 5, og omfatter fysiske personer med norsk statsborgerskap etter statsborgerloven. Her er det likevel grunn til å vende blikket mot selskapsloven. Ifølge selskapsloven § 2-2 første ledd, kan både fysiske og juridiske personer innta rollene som komplementar og kommandittist. Dette skiller seg fra nasjonalitetskravet i deltakerloven. Det er utelukkende norske statsborgere, altså fysiske personer, som kan innta disse rollene i kommandittselskapet. Årsaken til at nasjonalitetskravet krever en mer personlig tilknytning til kommandittselskapet, kan være formålet til deltakerloven. Hvis juridiske personer kunne være komplementar og kommandittist, ville dette utvidet utenlandske eierinteressers tilgang til norsk fiskeflåte.

Spørsmålet vi står igjen med, er *hva* den norske statsborgeren skal ha majoritetseierskap i. Hva vil det si å eie 6/10 av «den ansvarlige kapital» og «kommandittkapitalen»? Nasjonalitetskravet krever tilknytning gjennom å være «eier» av to ulike kapitalformer. Tilknytningskriteriet «eier» må etter funnene i kapittel 4.3, innebære formelt og faktisk eierskap. I bokstav c er det imidlertid uklart hva de to formuesgodene, ansvarlig kapital og kommandittkapital, er. Deltakerlovens begrepsbruk skiller seg her fra selskapslovens, som opererer med begrepet «selskapskapital».²⁰⁴ De ulike begrepene skaper usikkerhet rundt hva nasjonalitetskravet for kommandittselskaper innebærer.

Ordlyden «den ansvarlige kapital» tilsier at eierkriteriet krever økonomisk tilknytning til kommandittselskapet. Ordlyden «ansvarlige» indikerer at kapitalen er betinget på et vis. Dette må ses i sammenheng med den aktuelle selskapsformen, kommandittselskap. Som nevnt har deltakerne i kommandittselskaper enten begrenset eller ubegrenset økonomisk ansvar. På den bakgrunn, kan ordlyden «den ansvarlige kapital» tilsi at eierbegrepet krever økonomisk tilknytning til en fast bestemt del av selskapets kapital. Forarbeidene til deltakerloven inneholder ikke tolkningsbidrag. Derfor må vi se til selskapsloven.

Selskapsloven § 3-1 første ledd bestemmer at kommandittselskapet skal ha en «bestemt selskapskapital» fordelt på komplementarandeler og kommandittandeler. Etter § 1-2 første ledd bokstav e vil selskapskapitalen utgjøre et ubegrenset økonomisk ansvar for komplementaren. Ordlyden og systematikken i selskapsloven, kan tas til inntekt for at «den ansvarlige kapital» sikter til komplementarens innskutte kapital. Videre omtaler forarbeidene til selskapsloven i en vurdering av komplementarens innskuddsandel i selskapet, komplementaren som «den fullt ansvarlige deltakeren».²⁰⁵ Samlet tilsier rettskildefaktorene at ordlyden «den ansvarlige kapital» i deltakerloven § 5 sikter til komplementarens innskudd. Tilknytningskriteriet krever dermed personlig tilknytning, gjennom statsborgerskap, og sterk økonomisk tilknytning, gjennom ubegrenset ansvar for den innskutte selskapskapitalen.

Ordlyden «kommandittkapitalen» peker derfor til kapital med begrenset økonomisk ansvar. Ordlyden krever, slik som over, reell økonomisk tilknytning mellom majoritetseierne og kommandittselskapets finansiering. På bakgrunn av tolkningen av «den ansvarlige kapital», tilsier bestemmelsens systematikk at tilknytningskriteriet sikter til et begrenset økonomisk ansvar. Dette til tross for at ordlyden er lite retningsgivende, og at forarbeidene til deltakerloven ikke adresserer vilkåret. Begrepet «kommandittkapitalen» finnes heller ikke i selskapsloven. Likevel må regelen i selskapsloven § 3-1, jf. § 1-2 bokstav e, fortsatt være illustrerende. Kommandittistene har begrenset økonomisk ansvar, men må skyte inn minimum NOK 20.000.²⁰⁶ Utover innskuddet, hefter ikke kommandittistene for selskapets forplik-

²⁰⁴ Selskapsloven § 3-1 første ledd.

²⁰⁵ Ot.prp. nr. 47 (1984–1985) side 30.

²⁰⁶ Selskapsloven § 3-5 første ledd.

telser. Forarbeidene omtaler innskuddet som kommandittkapitalen.²⁰⁷ Av hensyn til sammenheng i regelverket, må ordlyden tolkes i denne retning. Likevel er det uheldig at meningsinnholdet er bortgjemt i en gammel utredning, og betinget av at søker forstår selskapslovens systematikk.

4.4 Dispensasjonshjemmel – Ja eller nei?

Nasjonalitetskravet er ett av tre grunnleggende forutsetninger for at fiskefartøyet skal gis tillatelse til å drive ervervsmessig fiske. Det er i tillegg et bostedskrav for mannskapet på fiskefartøyet, og et aktivitetskrav som gjelder for den eller de som eier fiskefartøyet.²⁰⁸ Derimot er nasjonalitetskravet unikt i forhold til disse forutsetningene. Både bostedskravet og aktivitetskravet har dispensasjonshjemmel, men ikke nasjonalitetskravet. Spørsmålet er hvorfor nasjonalitetskravet ikke har dispensasjonsadgang, og hvorvidt dette bør innføres i deltakerloven § 5.²⁰⁹

Etter deltakerloven § 6 tredje ledd kan departementet i «særlig tilfelle» hvis «næringsmessige og regionale hensyn tilsier det», dispensere fra aktivitetskravet i bestemmelsens første og andre ledd. Ordlyden oppstiller en snever dispensasjonsadgang. Forarbeidene understreker at dispensasjonshjemmelen gjelder «kvalifiserte enkelttilfeller».²¹⁰ Aktivitetskravet bygger hovedsakelig på hensynet til at den norske fiskeflåten skal være fiskereid, og at norske myndigheter skal ha kontroll på hvilke eierinteresser som får delta. Kontrollhensynet er med andre ord én av begrunnelsene bak aktivitetskravet. Dette er imidlertid ikke *bærende* for bestemmelsen, slik som for nasjonalitetskravet. Slik forarbeidene belyser, er det ikke alltid mulig å ha en rent fiskereid fiskeflåte. Derfor har aktivitetskravet dispensasjonshjemmel. Kontrollhensynet veier dermed mindre tungt enn hensynet til fiskereid fiskeflåte.

Målet om norskeid fiskeflåte står sterkt i deltakerloven § 5. I NOU 2002: 13 vurderte utvalget om nasjonalitetskravet bør inneholde dispensasjonsadgang, og konkluderte med at det ikke er grunn til å utvide utenlandske eierinteresser utover 40%.²¹¹ Siden da har ikke spørsmålet vært drøftet av lovgiver. Denne avveiningen av legislative hensyn i nasjonalitetskravet bygger på politiske ønsker. Politisk motvilje kan begrunne den manglende dispensasjonsadgangen.

Tilknytningskriteriene er strenge, og noe formalistiske. For å realisere målet om lønnsom og konkurransedyktig fiskerinæring, kan det eksempelvis være formålstjenlig å tillate økt grad av utenlandsk finansiering i visse tilfeller. I tillegg er det krevende å få norsk statsborgerskap innvilget, og dette avskjærer utlendinger fra å eie fiskefartøy over 15 meter. Selv hvis nasjonalitetskravet inneholdt dispensasjonsadgang, ville hensynet til norsk kontroll fortsatt være ivaretatt. Hjemmelen kan da være forbeholdt særtilfeller, slik som i § 6. Forvaltningen kan i så fall vurdere dispensasjonsspørsmålet konkret, og stille vilkår ved ervervstillatelsen.²¹² Da ivaretas hensynet til fiskerinæringens utvikling i enda større grad enn den gjør i dag, uten at dette går på bekostning av norsk kontroll.

²⁰⁷ NOU 1980: 19 side 52.

²⁰⁸ Henholdsvis deltakerloven §§ 5 a og 6.

²⁰⁹ Jeg fokuserer på dispensasjonshjemmelen i § 6, og ikke i § 5 a.

²¹⁰ Ot.prp. nr. 67 (1997–1998) side 44.

²¹¹ NOU 2002: 13 side 75 til 76.

²¹² Deltakerloven § 4 første ledd.

5 Oppsummering og avsluttende betraktninger

Jeg har i denne oppgaven foretatt en rettsdogmatisk analyse av deltakerloven § 5 første og andre ledd. Analysen viser viktigheten av hensynet til norsk kontroll, og at dette utfordres av hensynet til fiskerinæringens økonomiske vekst, og idealet om at rettsreglene skal være allment tilgjengelige. Nasjonalitetskravet står urokkelig i fiskerilovgivningen, selv om næringsaktører og EU-institusjonene er kritiske til det. Oppgaven viser likevel at nasjonalitetskravet bidrar til å ivareta norske fiskeriinteresser, og har gjort at fiskerinæringen kommer den norske befolkningen til gode.

Samtidig skaper nasjonalitetskravet interessante juridiske diskusjoner. Ordlyden gir ikke alltid svar på hva nasjonalitetskravet *egentlig* innebærer. Dette krever oversikt over deltakerloven selv, og den alminnelige selskapsretten. Dermed må flere ulike lover og deres forarbeider, ses i sammenheng for å fastlegge vilkårenes innhold. Dette gjør rettsreglene mindre tilgjengelige og kompliserte. Videre har vi sett at forvaltningen praktiserer nasjonalitetskravet strengt – om ikke *for* strengt. Norske myndigheter har vidt handlingsrom når det kommer til å regulere hvordan et selskap skal struktureres, finansieres og drives for at nasjonalitetskravet skal innfris. Hver sak vurderes konkret, men skal samtidig likebehandles med andre lignende saker. Forvaltningen må balansere hensynet til forutberegnelighet for fiskerinæringen, mot hensynet til norske myndigheters kontrollbehov. Hensynsavveiningen må skje innenfor det rettslige rammeverket deltakerloven oppstiller, og ikke minst innenfor reservasjonen mot EØS-avtalen. Etter mitt syn befinner forvaltningspraksisen seg i en gråsoner når det kommer til håndhevelsen av nasjonalitetskravet, og rekkevidden til reservasjonen mot EØS-avtalen. I tillegg er det uheldig at forvaltningens vedtak om deltakerloven § 5 ikke er overprøvd av domstolene.

Derfor er det ikke overraskende at nasjonalitetskravet er et tilbakevendende tema i fiskerinæringen. For å imøtekomme motstanderne av nasjonalitetskravet, kan det være aktuelt å revurdere spørsmålet om dispensasjonsadgang, eller å øke overprøvingen av forvaltningens praksis av bestemmelsen. Selv mener jeg analysen viser at det er behov for å vurdere nasjonalitetskravet på nytt, hvor formålstjenlig det er, og hvordan bestemmelsen skal tolkes.

Litteraturliste

Norske rettskilder

Lover og forskrifter sortert etter år

Sjøloven av 1893. Lov 20. juli 1893 nr. 1 om Sjøfarten.

Fiskeriforbudsloven. Lov 17. juni 1966 nr. 19 om forbud mot at utlendinger driver fiske m.v. i Norges territorialfarvann (fiskeriforbudsloven).

Deltakerloven av 1972. Lov 16. juni 1972 nr. 57 om reguleringen av deltagelsen i fisket.

Panteloven. Lov 8. februar 1980 nr. 2 om pant (panteloven).

Selskapsloven. Lov 21. juni 1985 nr. 83 om ansvarlige selskaper og kommandittselskaper (selskapsloven).

Tvangsfullbyrdelsesloven. Lov 26. juni 1992 nr. 86 om tvangsfullbyrdelse (tvangsfullbyrdelsesloven).

EØS-loven. Lov 27. november 1992 nr. 109 om gjennomføring i norsk rett av hoveddelen i Avtale om Det Europeiske Økonomiske Samarbeidsområde (EØS) m.v. (EØS-loven).

Sjøloven. Lov 24. juni 1994 nr. 39 om sjøfarten (sjøloven).

Petroleumsloven. Lov 29. november 1996 nr. 72 om petroleumsvirksomhet (petroleumsloven).

Aksjeloven. Lov 13. juni 1997 nr. 44 om aksjeselskaper (aksjeloven).

Allmennaksjeloven. Lov 13. juni 1997 nr. 45 om allmennaksjeselskaper (allmennaksjeloven).

Skatteloven. Lov 26. mars 1999 nr. 14 om skatt av formue og inntekt (skatteloven).

Deltakerloven. Lov 26. mars 1999 nr. 15 om retten til å delta i fiske og fangst (deltakerloven).

Menneskerettsloven. Lov 21. mai 1999 nr. 30 om styrking av menneskerettighetenes stilling i norsk rett (menneskerettsloven).

Statsborgerloven. Lov 10. juni 2005 nr. 51 om norsk statsborgerskap (statsborgerloven).

Samvirkelova. Lov 29. juni 2007 nr. 81 om samvirkeforetak (samvirkelova).

Havressurslova. Lov 6. juni 2008 nr. 37 om forvaltning av viltlevende marine ressursar (havressurslova).

Folkeregisterloven. Lov 9. desember 2016 nr. 88 om folkeregistrering (folkeregisterloven).

Forskrift 17. juni 2005 nr. 607 om delegering av myndighet til Fiskeridirektoratet etter deltakerloven.

Ervervstillatelsesforskriften. Forskrift 7. desember 2012 nr. 1144 om ervervstillatelse, registrering og merking av fiskefartøy mv. (ervervstillatelsesforskriften).

Forarbeider og utredninger

Ot.prp. nr. 32 (1970–1971). Ot.prp. nr. 32 (1970–1971) Om lov om endringer i lov 20. juli 1893 om sjøfarten og i visse andre lover.

- Ot.prp. nr. 22 (1971–1972). Ot.prp. nr. 22 (1971–1972) Om lov om regulering av deltagelsen i fisket.
- Ot.prp. nr. 47 (1984–1985). Ot.prp. nr. 47 (1984–1985) Om ansvarlige selskaper og kommandittselskaper (selskapsloven).
- Ot.prp. nr. 4 (1995–1996). Ot.prp. nr. 4 (1995–1996) Om lov om endringer i lov 4. juni 1976 nr. 59 om aksjeselskaper mv. (EØS-tilpasning).
- Ot.prp. nr. 23 (1996–1997). Ot.prp. nr. 23 (1996–1997) Om lov om aksjeselskaper (aksjeloven) og lov om allmennaksjeselskaper (allmennaksjeloven).
- Ot.prp. nr. 67 (1997–1998). Ot.prp. nr. 67 (1997–1998) Om retten til å delta i fiske og fangst (deltakerloven).
- Ot.prp. nr. 86 (1997–1998). Ot.prp. nr. 86 (1997–1998) Om ny skattelov.
- Ot.prp. nr. 41 (2004–2005). Ot.prp. nr. 41 (2004–2005) Om lov om norsk statsborgerskap (statsborgerloven).
- Ot.prp. nr. 99 (2005–2006). Ot.prp. nr. 99 (2005–2006) Om lov om endring i lov 17. juni 1966 nr. 19 om forbud mot at utlendinger driver fiske m.v. i Norges territorialfarvann.
- Prop. 137 L (2019–2020). Prop. 137 L (2019–2020) Lov om endringer i deltakerloven og havressurslova (endringer i kvotesystemet).
- NOU 1980: 19. NOU 1980: 19 Lov om selskaper mv.
- NOU 2000: 32. NOU 2000: 32 Om lov om erverv og tap av norsk statsborgerskap (statsborgerloven).
- NOU 2002: 13. NOU 2002: 13 Om eierskap til fiskefartøy.
- NOU 2012: 2. NOU 2012: 2 Utenfor og innenfor Norges avtaler med EU.
- NOU 2024: 7. NOU 2024: 7 Om Norge og EØS: Utvikling og erfaringer.

Høyesterettspraksis og lagmannsrettspraksis

Ptarmigan Trust. Rt. 2002 s. 747

Barents Eagle. Rt. 2009 s. 1502

HR-2020-2060-A

Snøkrabbe II. HR-2023-491-P

HR-2026-819-J

LA-2001-1152

LF-2006-24118

Offentlige dokumenter og uttalelser fra norske institusjoner

Forvaltningsvedtak

Nærings- og Fiskeridepartementet (24. august 2016). Nærings- og Fiskeridepartementet, *Lerøy Seafood Group ASA – søknad om tillatelse til erverv av aksjer i Havfisk ASA og Norway Seafoods Group AS*, 24. august 2016, saksnummer 16/3966-2, (tilgjengelig på <https://www.regjeringen.no/contentassets/e9114652ae8948b2895d59c53ffc9d35/leroy-seafood-group-asa---soknad-om-tillatelse-til-erverv.pdf>, hentet 2. september 2025).

Nærings- og Fiskeridepartementet (26. april 2024). Nærings- og Fiskeridepartementet, *Hebjar Holding AS – klage på avslag på søknad om endring i eiersammensetning*, 26. april 2024, saksnummer 23/6479-10, (tilgjengelig via eInnsyn).

Nærings- og Fiskeridepartementet (4. februar 2025). Nærings- og Fiskeridepartementet, *Maniitsoq AS – avslag på søknad om nytildeling av snøkrabbetillatelse for fartøyet Artic Opilio og vedtak om tilbakekall av ervervstillatelse*, 4. februar 2025, saksnummer 24/8521-2, (tilgjengelig via eInnsyn).

Stortingsmeldinger

Meld. St. 5 (2012–2013). Meld. St. 5 (2012–2013) Om EØS-avtalen og Norgeøvrige avtaler med EU. Sentrale prioriteringer og virkemidler i norsk europapolitikk.

Meld. St. 31 (2016–2017). Meld. St. 31 (2016–2017) Om noen fiskeri- og havbrukspolitiske saker.

Uttalelser

Lovavdelingen (2008). Justisdepartementets Lovavdeling, *Omdanning av partrederi til ansvarlig selskap*, JDLOV-2007-7364, 2008, <https://lovdata.no/pro/#document/JDLOV/avgjorelse/jdlov-2007-7364?from=NL/lov/1994-06-24-39/%C2%A7101>, (hentet 11. november 2025).

Rapporter

Dokument 3:6 (2019–2020). Om riksrevisjonens undersøkelse av kvotesystemet i kyst- og havfisket.

Litteratur

Bøker

Aarbakke mfl. (2017). Aarbakke, Magnus, Asle Aarbakke, Gudmund Knudsen, Tone Ofstad og Jan Skåre, *Aksjeloven og allmennaksjeloven. Lovkommentar*, 4. utgave, Universitetsforlaget, 2017.

Arntzen (2023). Arntzen, Svein Kristian, *Kvotesystemet 2022*, 1. utgave, Universitetsforlaget, 2023.

Boe (2021). Boe, Erik Magnus, *Rettskildelære under debatt*, 2. utgave, Universitetsforlaget, 2021.

Bråthen (2019). Bråthen, Tore, *Selskapsrett*, 6. utgave, Gyldendal/Focus Forlag, 2019.

Cordero-Moss (2021). Cordero-Moss, Giuditta, *Internasjonal Privatrett*, 2. utgave, Universitetsforlaget, 2021.

Eckhoff ved Helgesen (2001). Eckhoff, Torstein ved Jan Helgesen, *Rettskildelære*, 5. utgave, Universitetsforlaget, 2001.

Eriksen (2022). Eriksen, Guri Kristin Hjallen, *Fisheries Legislator Approach (FLA). A Framework for Developing Sound and Coherent Fisheries Legislation – A Norwegian Case with a Canadian Outlook*, Universitetet i Oslo, 2022.

Fleischer (2005). Fleischer, Carl August, *Folkerett*, 8. utgave, Universitetsforlaget, 2005.

Woxholth (2021). Woxholth, Geir, *Selskapsrett*, 7. utgave, Gyldendal, 2021.

Juridiske artikler

Bekkedal og Andenæs (2024). Bekkedal, Tarjei og Andenæs, Mads, «EØS-avtalen og kontinentalsoklene», *Lov og Rett 2024 nr. 1*, side 7-33.

Falkanger (2017). Falkanger, Thor, «Fiske og pant. Om pant i verdier som inngår i kommersielt fiske», *MARIUS 2017 nr. 489*.

Giertsen (2002). Giertsen, Johan, «Har aksjonæravtaler selskapsrettslige virkninger?», *Nybrott og odling. Festskrift til Nils Nygaard på 70-årsdagen 3. april 2002*, Gudrun Holgersen, Kai Krüger og Kåre Lilleholt (red.), Fagbokforlaget 2002, side 533-545.

Laurantzon og Arnesen (2020). Laurantzon, Markus og Arnesen, Finn «Rettslige konsekvenser for norsk sjømatnæringen ved bortfall av EØS-avtalen», *Sjømatnæringen og Europa. EØS og alternativene*, Arne Melchior og Frode Arnesen (red.), Universitetsforlaget 2020, side 83-119.

Matre (2001). Matre, Hugo P. «Hva er en aksjonær?», *Nordisk Tidsskrift for Selskabsret 2001 nr. 4*, side 395-406.

Trosdahl (2019). Trosdahl, Kari Anne Haugli, «EØS-avtalens geografiske virkeområde. Norsk økonomisk sone og kontinentalsokkel», *MARIUS 2019 nr. 511*.

Digitale lovkommentarer

Aarbakke mfl. (2024). Aarbakke, Magnus, Asle Aarbakke, Gudmund Knudsen, Tone Ofstad og Jan Skåre, *Aksjeloven. Lovkommentar*, i Juridika.no 2024, (hentet 9. oktober 2025).

Nyhetsartikler

Fredriksen, Halvard Haukeland og Tollef Otterdal Heggen, «Statens syn på EØS-avtalens virkeområde – fare for en Pyrrhos-seier i EFTA-domstolen?», *Rettt24*, 9. september 2025, <https://rett24.no/articles/statens-syn-pa-eos-avtalens-virkeomrade-fare-for-en-phyrros-seier-i-efta-domstolen>, (hentet 23. november 2025).

Furuset, Anders «Flere krevde svar om Akers krillsalg – nå har selskapet svart», *Fiskeribladet*, 1. oktober 2025, <https://www.fiskeribladet.no/fiskeri/flere-krevde-svar-om-akers-krillsalg-na-har-selskapet-svart/2-1-1879538>, (hentet 11. november 2025).

Innovasjon Norge (2025). Innovasjon Norge, «Rekordnivå for norsk eksport utenom olje og gass i 2024», *Innovasjon Norge*, 27. mars 2025, <https://www.innovasjon norge.no/nyhetsartikkel/rekordniva-for-norsk-eksport-utenom-olje-og-gass-i-2024>, (hentet 22. november 2025).

Kolsrud, Kjetil «Regjeringen vil ha storkammerbehandling av sokkelstrid i EØS-retten», *Rettt24*, 1. april 2026, <https://rett24.no/articles/regjeringen-vil-ha-storkammerbehandling-av-sokkelstrid-i-eos-retten>, (hentet 14. juni 2026).

Nilsen, Silje Helene og Anders Furuset, «Bråk rundt Røkes planlagte milliardsalg», *Dagens Næringsliv*, 25. august 2024, <https://www.dn.no/fiske/krill/aker-biomarine/kjell-inge-rokke/brak-rundt-rokkes-planlagte-milliardsalg/2-1-1697864>, (hentet 11. november 2025).

Internasjonale kilder

Lover

Lög 25. mars 1991 nr. 34 um fjárfestingu erlendra aðila í atvinnurekstri.

Lög 8. apríl 1998 nr. 22 um veiðar og vinnslu erlendra skipa í fiskveiðilandhelgi Íslands.

Lög 10. ágúst 2006 nr. 116 um stjórn fiskveiða.

Fiskeriloven. Lovbekendtgørelse nr. 205 af 1. mars 2023 om fiskeri og fiskeopdræt (fiskeriloven).

Traktater

EØS-avtalen – Vedlegg VIII Etableringsrett.

Havrettskonvensjonen. United Nations Convention on the Law of the Sea, 12. October 1982 (entered into force 24. July 1996), 1833 UNTS 3.

Åpne Hav-konvensjonen. Agreement for the Implementation of the Provisions of the United Nations Convention on the Law of the Sea of 10 December 1982 relating to the Conservation and Management of Straddling Fish Stocks and Highly Migratory Fish Stocks, 4. August 1995 (entered into force 11. December 2001), 2167 UNTS 3.

Rettspraksis

Case -347/10 (Salemink). Case C-347/10 Salemink v. Raad van bestuur van het Uitvoeringsinstituut werknemersverzekeringen, ECLI:EU:C:2021:17.

Sak E-6/25, *Saga Subsea AS mot Akselsen og Granlund*.

Uttalelser fra internasjonale institusjoner

ESA, *Decision on closing a complaint against the Norwegian Government concerning restrictions on commercial fishing or catching of snow crab*, Document No. 868093, 4. October 2017.

ESA, *Written Observations by the EFTA Surveillance Authority in Case E-6/25 Saga Subsea AS v. Akselsen and Granlund*, Document No. 1538487, 24. June 2025.